

DRUHÝ VEČER PŘÁTEL FANTASTIKY

V úterý 14. ledna jsem se uvolil doprovodit Michaelu do *Galerie Čejka* v kampusu Hybernská na minivýstavu *Strážci* malířky Lenky Falušiové. Byli jsme tam s mladým galeristou sami, takže se nám mohl věnovat více než třeba na vernisáži. Výstava sice do vydání únorového Interkomu skončí, ale čtenáři z Prahy 6 mohou zhlédnout její další práce do 28. února v *Artium Bořislavka* (a ještě nakoupit v Lidlu nebo u Dobrovského :-)).

Když už jsem byl tak daleko a zítra budu celý den hnit doma, přemohl jsem svou lenost a výběrovou agorafobii a pokračoval jsem z kampusu přes několik tuze nebezpečných křižovatek do čítárny Unijazzu v Husitské, kde se chystal *Druhý večer přátel fantastiky v nakladatelství Argo*. Míša se místo toho šla projít po pražském centru s tím, že na setkání nikoho nezná, a myslím, že docela prohloupila.

Ačkoli jsem přišel tak o čtyřicet minut dříve, už jsem tam narazil na Martina Šusta (asi díky jízdnímu řádu rychlíků od Děčína) a na autora Jardu Konáše. Pak se objevil ještě Radovan Zítka a nakonec i jeden z hostů pořadu Viktor Janiš. Někdy potom dorazil i Geňa, Ulrika Horáková a pár dalších lidí z redakce, takže večer byl nakonec skoro přesilovka Arga.

S Radovanem jsme dali řeč o výstavách, škoda že u toho nebyla Míša, Jardovi Konášovi jsem dost podrobně povyprávěl, co se mi nelíbilo na jeho knize *Město v mlze*. Inu, jsem mistr v navazování kontaktů. Někdy v tu dobu dorazili i další hosté večera, autor asi sedmi románů spisovatel Miloš Urban a překladatelka Dominika Křesťanová (tu jsem neznal, dodá-

tečně jsem se dověděl, že přeložila *Gormenghast* Mervyna Peaka a že je dcerou Jiřího Šlitra). V poslední době pro Argo přeložila třeba čtyřdílný cyklus *Dárce* od Lois Lowryové nebo cyklus Philipa Pullmana *Jeho temné esence*.

Martin je jako moderátor pořad od pořadu lepší, a to už minule byl výborný. V první polovině večera (do přestávky) vedl rozhovor s přítomnými spisovateli. Vytáhl z nich spoustu zábavných historek a Miloš Urban potvrdil mé tušení, že většina jeho tvorby (až na geniální *Poslední tečku z rukopisy*) je z části jeho terapie. Skoro o generaci mladší Konáš si ještě pamatoval na své humorné začátky fanouška SF (kdo si z nás

ještě pamatuje, co s ním udělalo první zhlédnutí *Vetřelce*?) a projevil se jako velice zábavný chlapík, docela jsem pak litoval, že před pořadem i o přestávce stále vybíhal hulit do mrazu před podnik na chodník.

Po přestávce se u Martina na miniaturním podiu ocitli Viktor a Dominika. Prozradili nám, na čem pracují (Dominika na novém překladu Atwoodové *Gazela a chrystal*, Viktor na nějakém *Sandmanovi*) a co jim dalo nejvíc zabrat. Jestli se nepletu, tak Viktora docela vyděsilo, když na sebe Dominika prozradila, že knihu překládá hned bez předchozího čtení, mně to přijde jako dobrá motivace k práci, tedy dovědět se, jak to skončí.

Čítárna Unijazzu je docela útulný prostor, mohu doporučit i občerstvení a obsluhu, jen je třeba dávat pozor, aby vás cestou tam (a samozřejmě i zpátky) něco nepřejelo.

Zdeněk Rampas

OBSAH

Druhý večer přátel fantastiky	1	Korejské putování do neznáma	15	Přebor autorů fantastiky 2024	22
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	Leoš Kyša: Sudetenland	16	Mlok 2024	22
Předplatné i doplatné na 2025	2	Josef Lada okolo roku 1913	16	Jako čerti v palině	25
Hvězdný bulvár	3	František Novotný: Svět na rozcestí	17	Časem s vědou – únor	26
Jessica Townsendová: Prázdnice	10	Hlas mrtvého	19	O stromech a lidech	27
Sírius Olafa Stapledona	12	Interracial pornotopie	20	Třeštění letitého popularizátora 147	27
Kdo si počká	13	Braková četba na dobrou noc	20	Program Pátečnicků v roce 2025	28
Když je překlad magií	14	Nechť vás spálí překladatelský bůh	21	Tajemná řeč genů	28

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Tenhle Interkom má jen osmadvacet stran, mohli bychom to vysvětlovat tím, že i únor je kratší, tak abyste jej stihli celý přečíst, ale pravda je taková, že nejspíše následkem silvestrovských povyrazení nedorazilo včas dostatek dostatečně kvalitních článků. O to více si samozřejmě vážíme našich pravidelných přispěvatelů.

Jára Míkovec podrobně rozebral knihu Františka Novotného *Svět na rozcestí*, které jsme se dotkli už v minulém čísle, a vrátil se i k první knize, kterou Leoš Kyša po mnohaleté přestávce vydal pod svým jménem: *Sudetenland*. Vizte strany 16 až 17.

Ricarderon svou recenzi *Nechť vás spálí překladatelský bůh* navazuje na text o audioknihách podle prvních dvou dílů trilogie R. F. Kuangové *Maková válka* na loňský Interkom 1-2/2024. To Jiří Grunt netroškaří a chcete-li si přečíst recenze předchozích dílů *Nikdyš* Jessiky Townsendové, musíte pohledat Interkomy 2-3/2019 a 4/2020. Pak teprve si vychutnáte závěrečné pojednání o dobrodružstvích Morgan Crowové na straně 10.

Marek Dobeš zpestřil náš obsah zajímavou mikropovídou *Hlas mrtvého* na straně 19 a se dvěmi minirecenzemi si na nás na straně 20 vzpomněl Ivan Adamovič. V tomto čísle rovněž najdete dva fejetony Ondřeje Neffa. Článek o PAF Mirky Dvořákové si už vyhledejte sami :-)

Zdeněk Rampas

Předplatné i doplatné na 2025

Jak jsem už vícekrát napsal, ani Interkomu se nevyhnula zdražovací spirála a musíme proto zvednout předplatné do ČR na **500 Kč**. Platit lze přes konto u Fio banky, které má tu výhodu, že bez poplatků umožňuje poslat peníze i slovenským předplatitelům. Takže pro platbu z ČR používejte číslo konta: **2700397108/2010** a pro platbu ze SR IBAN: **SK89 8330 0000 0027 0039 7108** (platbu zadejte jako vnitrostátní převod v Eurech). Tedy **500 Kč** (respektive kvůli zvykanosti pohrobků Československé pošty **33 Euro**, podle momentálního kurzu), pokud si nejste jisti, jak na tom jste s platbou za minulý ročník, napište mi.

ZR

Blahopřejeme Františku Novotnému k ceně Fenix

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo 2/2025 (378)

Adresa redakce

INTERKOM

Letecká 6, 161 00 Praha 6, ČR

e-mail: zrampas@gmail.com

<http://interkom.vecnost.cz>

Šéfredaktor

Zdeněk Rampas, MCL

Redakční kruh

Franta Houdek, Jan Vaněk jr.
a Michaela

Autoři tohoto čísla

Ivan Adamovič, Marek Dobeš,
Mirka Dvořáková, Ivo Fencel,
Jiří Grunt, František Houdek,
Miriam Löwensteinová,
Pavel Mandys, Jára Míkovec,
Ondřej Neff, Zdeněk Rampas,
Ricarderon

Fotografie

Lucie Lukačovičová, Míša Merglová,
Edward Swatschek, Pavel Kosatík,
Slova mají křídla

Sponzoři tohoto čísla

Miloš Podpěra, Jiří Doležal, nakl.
Epocha, Jiří Grunt, Petr Habala,
Jan Haberle, Pavel Kavánek,
Daniela Kovářová, Václav Vlk

Vychází nepravidelně.

Uzávěrka tohoto čísla
byla dne 7. 2. 2025

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze

© INTERKOM

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Ve Washingtonu, D.C. jsou čtyři stupně pod nulou.

Jestli je to pro Trumpa důvod, proč přesunout inauguraci dovnitř Bílého domu, možná by měl tu invazi do Grónska ještě zvážít.

KENJIRO

Císař Nero a Hitler jsou v pekle ve vedlejších kotlíkách.

„Jsem už sice skoro dva tisíce let po smrti, ale Římané do dnes vzpomínají na mé činy,“ chlubí se Nero.

„Pche!“ chvástá se Hitler. „Kvůli mně se lidé ještě dnes bojí sáhnout v marketu do horní police!“

ERGOSUM

Věděli jste, že kdybyste vyndali z člověka všechny cévy a natáhli je do roviny za sebe, šli byste na dlouho do vězení?

Jakub Horák

Ezo období je v životě člověka důležité zejména proto, aby mohlo skončit.

Mistr Ricarderon

Z důvodu nárůstu cen energií bude světlo na konci tunelu vypnuté.

JYRKA

Máme nebyvale militantní vládu. Vedle ministryně obrany v ní působí i ministr válek!

APV

Nejtragičtějším dokladem německé recese je zmenšování tuzerů. Před deseti lety Němci šustili. Pak cinkali. Dnes už jenom tleskají.

Tereza Šimůnková, průvodkyně turistů

◆ ◆ ◆

● **31. prosinec**, den, na který Vilma svolala večírek ode dvou do dvou. Po loňské zkušenosti rozeslala podrobnou mapu s trasou úvodní Silvestrovské procházky a já administroval zájemce. Leč osud nám nepřál, asi jako první schvátla choroba Jolaninu rodinu, pak Rámišovi, nakonec Stáňu Kučovou, a jako by toho nebylo dost, tak něco sedlo i na Vilmu. Aby taky ne, když teď, zatímco děvčata rekonstruují své bytečky, Klímovi žijí v domě se dvěma dcerami a jejich kamarádkami... A bez Věry se najednou na procházku nechtělo ani Míše, takže jsme se domluvili s Míkovcovými, že společně přijedeme až na šestou. Pak zase odpoledne nebylo úplně dobře Sargo, takže jsme se na Vydrovce objevili okolo půl sedmé.

Martin už na domácím grilu vyráběl mini hamburgery, na plotně bublalo asi osm litrů Vilminy norské polévky z lososa, ona sama se však léčila o patro výš, Daniel Janiš nabízel speciální kávy na přání a jeho setra Alžbětka se usilovně nudila, protože se těšila na Tiché

Pfko Václava Houfa

holky Česlavu a Ludmilu. Viktor to hrdinsky snášel, ale pak ji vyprovodil na autobus, ať se jede nudit k mamince a chrtíkům. Když pak chvíli nebyl o kávu zájem, začali Daniel a Martin rozebírat historii a výhledy plánovaného univerzálního rozhraní Microsoftu a obecné databáze. Rozuměl jsem jen spojkám a předložkám.

My se vyptali na procházku, nakonec ji absolvovali jen Martin, Honza Vaněk jr. a Milena snad s Martičkou. Vrátili se už před pátou, ale to ještě Sargo sbírala síly na cestu. V té době také dorazil Bidlo (později jsme se dozvěděli spoustu nových podrobností o jeho zaměstnání). V intimním kroužku asi devíti nejodolnějších jsme konzumovali dobroty a probírali dění od posledního večírku, z čehož mě vyrušil telefon Stáni Lálové. Šla na silvestrovský večírek Jiřiny Vorlové, ale až před domem zjistila, že na ni nemá telefon, aby se dostala dovnitř. Naštěstí já měl aktuální číslo, tak jsme si alespoň popřáli, potom co se Jěňa vydal otevřít.

Jako poslední na Vydrovku dorazili Šárka a David Jančíkovi. Už jsme je dlouho neviděli, nějak během covidu vypadli z adresáře. Já rozdal knižní dárky a navrhl četbu povídky *Před a po* z knihy *Povídky o vlasti* od Dmitry Glukhovského. Někdy v té době se probrala Vilma a přišla mezi nás, nejspíše ji ze spaní budila představa, že nějaký host trpí hladem. Obrázky z ruského venkova povzbudily Davida, aby přečetl první kapitolu ze svého románu o kapele provozované umělou inteligencí. Ledva dočetl, vypukl venku půlnoční Stalingrad, ale oproti minulým rokům celkem krotký.

Honza Vaněk jr. stihl během večera prostudovat a (hlavně po formální stránce) zhodnotit *Magnetickou horu*, kterou jsem přinesl ukázat.

Ještě přišla řeč na naše facebookové přátele Andreje Rušáka a Marii Lockhart Michlovou. Docela mě překvapilo, že Marie občas Jančíkovy navštěvuje, vzpomínám si na její první návštěvu v salonu u Klímových, kdy Šárka (na rozdíl od současnosti, tedy přinejmenším než se trochu napila) nijak nekrotila svou upovídánost a několik hodin nepustila nikoho (tedy ani Marii) ke slovu. Já pak měl za to, že proto se Marie už k Vilmě a Martinovi neodvažuje.

Okolo druhé jsme vyrazili domů, zapoměli přitom na Honzu Vaňka (on se ovšem nijak nepřipomenul), naštěstí ho ke vhodnému spoji odvezl Bidlo. Já pak ještě stihnul rozeslat nějaké novoročenky do USA, kde byl ještě pár hodin rok 2024, mezitím mi trochu slehlo a konečně jsem šel okolo čtvrté spát.

● **1. ledna 2025** se celý den jako již tradičně vzpomínáme z večírku, ale oproti letitě tradici nemáme k obědu čočku, ale norskou polévku, kterou jsme si přivezli jako výslužku.

● **2. ledna** čtu na Facebooku info od Jardy Olši, jr.:
SCI-FI POVÍDKA JAROSLAVA VEISE NOMINOVANÁ NA JAPONSKOU CENU SEIUN

Velmi pozdní objev – jedna z nejvýznamnějších českých sci-fi povídek přelomu 80. a 90. let – „Šest měsíců, in ulna“ Jaroslava Veise byla nominována na nejvýznamnější japonskou SF cenu Sei-

iun za rok 2024 v kategorii „Nejlepší přeložená povídka“. Dalšími nominovanými byli Jeffrey Ford, Alistair Reynolds, Fred Saberhagen a Greg Egan (vítěz).

Vyšla v druhé antologii české science fiction v japonštině, kterou spoluredigovali Zdeněk Rampas a Jaroslav Olša mladší a je velkým úspěchem české science fiction a samozřejmě také úspěchem naší dlouholeté spolupracovnice, bohemistky a překladatelky Kiyomi Hirano.

● **3. ledna** se dozvídám, že zemřel David Lodge, jako mnozí jsem nejprve četl jeho *Den zkázy v Britském muzeu*, později *Hostující profesory* a *Svět je malý*, a přesto, že už *Den zkázy* mi otevřel okno do světa anglosaských literárních věd, bral jsem autora hlavně jako univerzitního humoristu, byť možná nejlepšího na světě. Až v životopisu H. G. Wellse *Výkvět mužství* se projevilo jeho skutečné mistrovství. Škoda, že kniha u nás trochu zapadla, asi s krachem jejího vydavatele *Mladé fronty*.

Šestnáct let starý článek Honzy Vaňka jr. *Archivy hrůz: jeden hororový překlad pobavil i dnes: <https://www.svetovka.cz/2008/11/11-2008-kritika/>*

Konečně jsem si našel čas na text Hany Blažkové *Od klubové knihovničky k čtenářskému hnutí: Československý sci-fi fandom 80. let a jeho struktury*.

● **4. ledna** jsem zjistil, že film *Zvíře* s Jean-Paulem Belmondem je dnes poslední den na iVysílání ČT. Připomnělo mi to nějakého probuzeného woke soudruha, kterého film a jeho uvedení na ČT1 pobouřilo kvůli stereotypům o písmenkových lidech. Nedalo mi to a zkouknul jsem to v rámci osvěžení filmové historie.

Po poledni se pro autorské výtisky knihy drabblů s poněkud šíleným názvem *Faob, Vinpíke a Palčik, dubnová žeň* zastavil Patrik Benda s manželkou Veronikou, celkem úspěšnou spisovatelkou, a dcerkou Viktorou. Jak lépe využít sobotní odpoledne než přivítáním nové knihy.

Večer zavolał Jarďa Olša, jr. kvůli Worldconu 2025 a sľbil mi text, který jste si měli přečíst už v minulém čísle. ☺

● **5. ledna** jsem dočetl a s Michaelou trochu okomentoval text Hany Blažkové určený hlavně pro anglojazyčné čtenáře: *Od klubové knihovničky k čtenářskému hnutí...* Je až dojemné, jak stále musí připomínat, že tohle nešlo, tohle bylo zakázané a tohle bez povolení riskantní atd. Také se podivuje nad pevnou organizační strukturou tehdejšího fandomu, asi jako se tomu v oněch osmdesátých letech divili západní fanoušci.

● **6. ledna** nás ráno probudil instalatér, peklo, ale na druhou stranu Míša přestane bohnit, že nám zamrzne voda.

A ozval se mi SEND, distribuce *Interkomu* je domluvena, jak jste asi poznali z dodání čísla 1/2025.

Na oslavu jsem si večer dopřál Emmerichovu *Bitvu u Midway* a pak jsem přečetl stejnojmenné heslo na Wiki, abych pochopil, co jsem to viděl ☺.

● **7. ledna** ráno nás zase vzbudil řidič tiskárny Akontext, já se snad nevyspím. Ale také dorazily poslední články pro minulý IK 1/2025.

drabble

Drabble je literární útvar o 100 slovech psaný většinou na zadání („motto“).

● **8. ledna** je *Interkom* 1/2025 skoro hotov a je třeba udělat adresář účastníků loňské CKČ, kteří ho za svůj registrační poplatek také dostanou. Právě skončeného ročníku se zúčastnilo překvapivě hodně nových jmen, a i když nikdo nemůže za to, jak se jmenuje, mnohá příjmení mi přišla docela podivná (něco z toho ovšem mohou být Pavlovy překlepy) nebo jsem je alespoň nikdy předtím ani nezaslechl. Nicméně na stupních vítězů jsem i letos zahlédl hodně úspěšných finalistů z uplynulých let (i když nějací *Skokani* se také vyskytli). Vypadá to, že se obměňuje hlavně tzv. hvězdná pěchota, a to je vlastně pro soutěž to nejlepší.

Večer se u nás měla sejít děvčata na kroužek kreslení, ale řadu nešťastných příhod se stalo, že vůbec. Tak jsem kouknul na zajímavý film *Číslo 24* o odboji v Norsku za druhé světové války.

● **9. ledna** jsme se, abychom viděli i jiné lidi než instalatéry, řidiče a našeho chmurného syna, vydali zahnat ponorku Na Břežanku. Cestou jsme si nechali vyměnit baterie v hodinkách (jsme s Míšou už tolik let, že se nám zastavují ve stejný den), pak jsme nakoukli do *Levných knih* a ještě před pátou nás ovalnul známý hospodský odér. Obvyklí podezřelí, Paĝi, Pavel Březina s dcerou, Vláďa Kejval, Richard Šusta, Cordy tam vedli obvyklé řeči, s Cordym jsme probrali jeho budoucí dovolenou na Krétě, vybral si opravdu pěknou destinaci. Pak jsme počkali na Frantu Novotného, Linda nám po něm poslala svou proslulou marmeládu z hořkých pomerančů, a na Milana Fibigera, toho času slaměného vdovce.

A mezitím se vdala Míša Merglová.

● **10. ledna** jsem se až z vtipů: „Aký je rozdiel medzi slovenským katastrofom a pivnými fľašami?“

„Fľaše sú zálohované.“

Prý budou opět předělával hymnu. Tentokrát se inspiřují u nás a bude začínat slovy „čí domov můj“.

SATAI dověděl o průseru se slovenským katastrofem.

A konečně posílám své tipy do ankety Sardenu.

● **11. ledna** čtu, co Jiří Peňás napsal o Davidu Lodgeovi: ... *byl představitel toho asi nejlepšího, co Anglie dávala dlouho, možná ještě donedávna, světu. Humor, odstup, ironie a smysl pro proporce. Byl to dokonalý produkt anglického univerzitního systému, když se ještě cenila klasická vzdělanost a zároveň se z ní moc nedělalo. Byl odborník na velké anglické autory, jako byla Jane Austenová, Graham Greene a Henry James, psal vědecké práce, věděl, co to je strukturalismus, fenomenologie, nová kritika, feminismus, dekonstruktivismus a další rozleptávací ideologie, a přitom se z nich nepokládal na záda. Uměl se tomu ironicky a na úrovni postavit a zároveň nejspíš tušil, že jeho distingovaný pohled anglického gentlemana je proti tomu ideologickému návalu slabou zbraní. Že z univerzitního světa těch jeho dobráckých „hostujících profesorů“ už toho moc nezbylo. Velkou útěchou literatury je, že svět se mění, ale hodně z toho, co člověk měl rád a čeho si cenil, zůstalo v knihách: třeba v těch senzačních vtípných knihách Davida Lodge.*

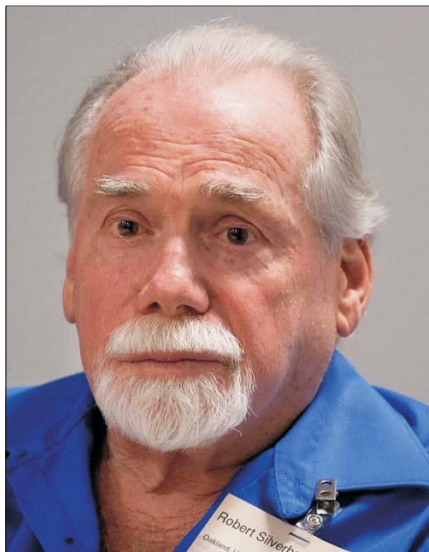
Čekám text od Jardy Olši, jr., ale předpokládám, že má plné kecky hořící části LA.

Místo toho dorazila úspěšně obhájená diplomová práce Barbory Smolkové *Samizdatové a fanouškovské vydávání díla J. R. R. Tolkiena v českém překladu*, ke které jsem také přičinil pár postřehů.

Po celodenní rachotě jsem zkouknul trapný pokus Rudolfa Havlíka o českou SF *Franta mimozemšťan* a při té příležitosti se dověděl o existenci filmu *Krvavý Johan* natočeného na motivy povídek dua Kotleta–Sněgoňová. Divil jsem se, že jsem o tomhle výboji neslyšel, ale vidím, že to na ČSFD má stejný počet bodů (36 %) jako *Franta mimozemšťan*, a pak už jsem se nedivil.

● **12. ledna** píše Richard Klíčnik: *S přáním podařeného, zdravého a klidného roku si Vás dovoluji pozvat na první přednášku Klubu Julese Verna s vročením 2025, kdy do nového století zbývá už pouhých 75 let (já vím, že ve skutečnosti bude zbývat až od roku příštího, rejpalové, ale za rok to klidně napíšu znovu). Po delší době máme opět jednu vědecktější přednášku: Ing. Michal Marčíšovský, PhD ve středu 22. 1. 2025 od 19 hodin uspořádá v kavárně kina Mat přednášku s pracovním názvem „Jaderné pohony kosmických raket“. Doufám, že podtitul nebude znít „Kdo uletí, vyhraje“. Já si ji sice neposlechnu, neboť Vás zdravím z Indie, ale jsem si jist, že mně, simpliciovi, někteří starší členové klubu udělají výcuc pro humanitně vzdělané. Mějte se a těšte se, předseda KJV*

Večer z Los Angeles volá Jarda Olša, jr., zda už je kniha českých Breuerových povídek v tisku, že objevil ještě jednu. Za pár hodin (v době, kdy už by měli slušní lidé spát) mi Radek

Robert Silverberg

Texty jsou pouze česky a obsahují rukopisy několika povídek, které známe, a jedné, kterou neznáme. Nemyslím, že je vhodné ji zařazovat do knihy, protože nevíme, jestli vyšla... U rukopisu povídky Případ učené hlavy ale byly originály dvou fotografií – jedna z nich vyšla v české verzi povídky, obě dvě pak v anglické (v českém časopise už asi nebylo dost místa).

● **14. leden** najdete na straně 1.

● **15. ledna** hniju doma a čtu *Mloka 2024*, tahle kniha je skvělá i v tom, že v obsahu nemusím počítat, která povídka je nejkratší, abych ji začal. Všechny jsou zhruba setříděné podle délky.

Mlok začíná mikropovídkami, všechny byly skvělé, rovněž tak krátké povídky, a musím ocenit i inovaci Mirka Dvořáka, který knihu obohatil ilustracemi... UI.

Argo oznamuje: Dnes slaví svých devadesát let spisovatel **Robert Silverberg**, autor mnoha skvělých románů (*Umírat v nitru*, *Dolů k zemi*, *Čas změn* aj.) i kratších prací. Za redakci Fantastiky mu přeje pevné zdraví a těšíme se na další osobní setkání s tímto mistrem psaného slova... (foto Edward Swatschek)

Připojujeme se k blahopřání, redakce fantastiky Arga.

● **16. ledna** vyrazím do Čáslavské pro *Interkomy* a pak pokračuju k Pavlu Kosatíkovi na večer se spisovatelem Alešem Palánem, trochu podivínem pišícím o jiných podivínech. Možná znáte jeho *Ratajský les* nebo *Muž, který sází borovici blatku*. Jeho kniha rozhovorů se šumavskými samotáři *Raději zešítet v divočině* (2018) zvítězila v anketě Kniha roku *Lidových novin*. Potkal jsem tam Viktora Janíše, byl celý ucabrtaný, anžto šel spát nad ránem a pak musel vstávat kvůli rozhovoru pro ČRo, o čem jiném než o Gaimanovi a jeho malerech.

Vracím se po půlnoci a dovidám se, že zemřel David Lynch.

● **17. ledna** se u nás na chvíli zastavila Hana Blažková, ještě na kus řeči o čtenářských návycích v časech dávno minulých. Na odchodu se minula s Tes, která přišla na kreslířský večírek s Mišou a Sargo, ta dorazila chvíli po šesté (i se svou profi omalovánkovou výbavou, při prvním použití mě její elektro-mechanický ořezávač pastelek trochu vylekal ☺).

Pustil jsem děvčatům postřeh Jordana Petersona o struktuře ženského pornografického čtiva a tím jsem asi určil ráz večera, tedy debatu, zda raději upíry či vlkodlaky.

Nevinná, dobrosrdečná a atraktivní mladá dívka potká muže, který je tak trochu monstrem. (Vysvětlení pro přítomné zvědavé muže: existuje pět klasických mužských monster: upír, vlkodlak, miliardář, pirát a chirurg.) Je tu predátorská dominance, touha po agresí, ale dává to dobrý smysl. Základní zápletka je, že žena potká tohoto záhadného a agresivního muže a zkrátí ho. Není zábavné krotit někoho, kdo už krotký je. A proč byste vůbec chtěly někoho krotkého. K čemu by to bylo, až přijde chaos, myslíte, že někdo krotký vás ochrání?

Sargo to připomenulo už prvotní epos o Gilgamešovi, kde je podobně krocen Enkidu.

● **18. ledna** balíme tři balíky povinných výtisků, čtvrtý hodím na Mariánské náměstí sám. Odpoledne jdeme do zámečku Velešlavín na výstavu kreslených vtipů Josefa Lady z *Humoristických listů* okolo roku 1913. To byl ještě úplně jiný Lada, stojí ale za zhlédnutí, vizte str. 16.

Vzpamatovávám se sledováním *Bratrstva neohrožených* a *Pluku mizerů*.

● **19. ledna** se pokoušíme využít službu Balíkovna, je to moderní pokroková služba přístupná občanům všech kategorií a věků, platit se na ní dá jen kartou. První dva pokusy zaplatit dopadly špatně asi kvůli žádosti služby o tzv. epin. Třetí pokus, který by vedl k zablokování, jsme raději nezkoušeli. Miša se pak chtěla ujistit, že zadává správný epin, ale její banka (ČSOB) asi na šesti mitech svých návodů k obsluze uváděla, že epin lze zadat nebo změnit jen pomocí jejich bankomatu. Pak se ukázalo, že to asi platí jen pro uživatele mobilů, protože nakonec někde v internetovém bankovníctví našla způsob, jak to udělat pomocí webu bez nutnosti cesty na Kulaťák. Jen to oznámilo, že změna se může projevit až následujícího dne.

● **20. ledna** ráno děláme další pokus o platbu Balíkovně. Najednou žádný epin nechtěla a vše proběhlo bez problémů. Asi tam mají v neděli nějaký přísnější bezpečnostní režim, nebo prostě bordel.

Po návratu z Pošty Partner mi došel mail z Olomoucké vědecké knihovny se seznamem knih, které ještě postrádají, asi si udělali inventuru deset let dozadu. Těžký život nakladatele.

Večer se zastavil majitel Galerie Čejka s obrázkem od Tomáše Žemly, tak jsme mu dali evangelizační SF nalejvárnou. Třeba se teď bude víc zajímat o SF výtvarno.

● **21. ledna** jsem škusnul s tímto číslem Interkomu a Ivan Adamovič mi udělal radost zmínkou o *Deníku 2038* v bezplatném plátku *Deník Metro*.

● **22. ledna** ráno vyřáším místo nominanta fandumu Honzy Křečka na schůzku Magnesie Litery. Hlavně tedy abych zjistil, jak je na tom Františka Vrbenská (dobře, přišla), a také abych prohodil pár slov s nástupkyní Borise Hokra Sašou Petákovou,

Humáňata

Nedávno jsem četl dystopický román *Deník 2038* od fiktivního autora Josefa Konrada Lewhardta. Znat ho asi nebudete, vydalo ho malé vydavatelství Nová vlna v roce 2023. Přináší tisínový pohled na školství v budoucnosti, již by asi kdekoliv označil za „progressivistickou“. Téměř nic se nepojmujeová napřím, ale kolem všeho se klídkuje v extrémně korektním výrazu. Ve škole ztráta se už neučí, ale získávají se kompetence. Žáci jsou tedy kompetičijí kompetičijí kompetičijí do kompetičijí centra zvaného lidové koncentrace. Musejí absolvovat interkulturní a konfliktní tréninky upevňování kolektivního vědomí a správného ekologického postoje. Označení dětí je už zastaralé, nově se má říkat „humáňe“ nebo „rostoucí osoba“.

Rodiče pak mohou žít v různopohlavním, stejnopohlavním, polygamním, družstevním či komplexním partnerství, ideální je, aby humáňata pendovala mezi více rodinami.

Je to jen dystopie, řeknete si. Ale jak víme, dystopie nám jsou blíž než utopie. Partnerka dětí v zímě lyžařskou instruktorku pro děti. Na svahu se pravidelně pořadaly mezi dětmi závody. Pak přišlo oznámení, že se závodům nesmí říkat závody, ale aktivity. Pak že žádné dítě nesmí zůstat mimo stupínek vlnězí, takže se udělovala jen první, druhá a třetí místa. Letošní novinkou je, že se udělují už jen první místa. Aby to žádnému humáňeti nebylo líto.

Pardon, už se mi do toho začal přelst slovník z té knihy. Nevíte proč?

IVAN ADAMOVIČ
PŘEDVODCE PŘÍTOMNOSTI

přijela až z Ostravy, tak aby tam případně nebyla sama. Prošli jsme hromádku knih, ještě není úplná, mnozí nakladatelé si uzávěrku 20. ledna vyložili tak, že je to nevhodnější den k odeslání balíku s knihami, vyslechli instrukce Pavla Mandyse a popovídali s Luborem Faltejskem. Františka mu vnutila novou humoristickou knihu Vlada Říši, název mi vypadl, ale půjde o nějaký démonicko-alchymistický humor.

Večer nám v Klubu Julese Vernea Michal Marčišovský, který odešel z CERNu vyzkoušet něco nového, přednášel o možnostech jaderného pohonu kosmických raket. Doufejme, že se podaří přesvědčit Muska, že letět na Mars s pomocí chemického pohonu nemá perspektivu. Pořádnému výzkumu a využití brání smlouvy o jaderných

zařízeních v kosmu, ale těmi se jen velmoci navzájem hlídají, aby někdo nezískal výhodu. Až to bude třeba, vše zase bude jinak.

Hodně zajímavé byly tabulky srovnávající efektivitu vodíku jako paliva (ať už na Zemi nebo ve vesmíru) prakticky s čimkolí – vždycky byl horší. Přijde mi, že snění o zeleném vodíku je jen další slepá ulička, kterou budeme muset pod naším moudrým vedením projít.

Michal během výkladu (a při popisu Muskových raket zvláště) s oblibou používal zvláštní délkovou, vlastně ale výškovou jednotku *Salašarská zvonice*. Jak blbě slyším, dlouho mi trvalo, než jsem pochopil odkaz na *Vyšné Vlkodlaky* a *Tajemství hradu v Karpatech*.

● **23. ledna** píše Jarda Olša, jr.: *Tak jsme dnes s Generální ředitelkou Českých center (vážně plánujeme zřízení centra v Los Angeles) vyrazili do místního automobilového muzea... a tamní už opravdu změnili popisek u historie samořídících aut.*

Hleďme, asi mám jmeniny, díky za všechna blahopřání.

Odpoledne v 16:20 poslouchám na ČRo Plus v pořadu *Odpolední Plus* docela dlouhý rozhovor Lucie Lukačovičové a Honzy Kotouče o jejich společné knize *Velká bouře v českých zemích*. Asi zajdu 30. ledna na křest v Krakatitu.

V podvečer vyřážíme na *Slova mají křídla*, kde za doprovodu

du mladé klezmerové kapely* (tria) *Rejbele* pohovořil Martin Jun o svém novém románu *Křivda* a Benjamin Kuras o svém životě a knihách. Vyzvali jsme včas, abychom seděli vpředu, protože jinak by ve výjimečně plném sklepním sále nebylo příliš dobře slyšet.

* světská židovská taneční hudba původem z jihovýchodní Evropy určená pro svatby a oslavy

● **24. ledna** poslouchám Bratříčka o možném zdanění mobilů a počítačů v rámci koncesionářských poplatků:

Andrej Babiš a Tomio Okamura brání nás, voliče Spolu, před vládou Spolu. Dosáhli jsme už dna?

● **25. ledna** navštěvujeme s Michaelou klub Artura Ransoma, kde členové slaví tuším 141. narozeniny svého patrona.

Po loňských (a předloňských) zkušenostech pozval Franta Novotný i několik hostů, tedy kromě mě a Michaely i Roberta Rameše a Honzu Vaňka jr. a v Praze zrovna pobývajících Ondřeje Šefčíka. Ale protože letos předseda klubu Čaryfuk šťastně dorazil až z Budějic a takřka nikdo neležel s chřipkou, sledoval program, který opět celý zařídil Franta Novotný, salonek plný do posledního místečka.

Chudák Leonid Křížek nejprve zapomněl přinést notebook, tak se pro něj vrátil do čtvrtého patra v domě s prvorepublikovými stropy, a pak se ukázalo, že přinesl nějaký s VGA místo HDMI kabelem, naštěstí jeden z přítomných ransomistů s sebou měl moderní přístroj, který Robert briskně rozhodil a připojil k projekční televizi na stěně. Škoda, že jsme se na držení notebooků nezeptali přítomných hned.

Budu muset najít Frantovu knihu *Za tajemstvím Vlaštovek a Amazonek: Jachtařské výpravy po stopách Arthura Ransoma a jeho hrdinů* (2012) a trochu si tu historii osvěžit.

Večer smutná zpráva z Epoque: Včera (24. ledna 2025) ve večerních hodinách zemřel náš dlouholetý autor a přítel Viktorín Šulc, v poslední době známý hlavně jako spoluautor knihy *Markovič: Lovce přízraků*.

● **26. ledna** v neděli dostal šéf firmy Lawi, které pomáhám s makry v CorelDRAW (VBA) a Blenderu (Python), nějaké inspirativní nápady, to jsem zvědav, kdy tenhle *Interkom* vyjde.

● **27. ledna** zanáším několik set korektur, kterými Staňa Kučová vylepšila americkou češtinu Milese Breuera. Nebojte, patina zůstala, ale už se to dá číst.

● **28. ledna** pořádá Pavel Kosatík další hudební večer, sám jej popsal takto: *Na večeru věnovaném Jistebnickému kancionálu se sešli znalci i zájemci o starou hudbu plus příslušníci různých vyznání, zaznamenal jsem katolíky, evangelíky, čs. husity, židy a další, myslím, že dorazili i ateisté, a ta hudba nás, tak se mně aspoň zdálo, všechny podivuhodně sjednotila. Zasloužila se o to paní docentka Vlhová-Wörner, která za účelem zasvěcené přednášky přijela z univerzity v Basileji, plus soubor Polyfonix pod vedením Ondřeje Dobisíka, který zpíval (část návštěvníků, kteří znali, zpívali s sebou). Jistebnický kancionál je základem pro poznání husitských liturgických písní z dvacátých let 15. století, tj. z doby, kdy hnutí bylo na vrcholu (včetně třeba chorálu Ktož jsú Boží bojovníci, ale četných dalších písní, dnes často málo známých nebo ne-*

známých). Naštěstí je to už dneska celé k dispozici ve formě knižního faksimile, současných notových přepisů a taky kvalitních nahrávek. Zní z toho spousta pozemské síly i nebeské nádhery.

Nějak jsme se potom s Viktorem Janíšem a Míšou zdrželi u barpultu (Pavel nenaznačoval, že druhý den musí odevzdat nějaký slíbený text), a tak jsme se domů vraceli skoro posledním spojem.

● **29. ledna** hlásí Sargo, že se pro nemoc nějaký čas nebude hlásit.

● **30. ledna** vyrážím do Krakatitu, ale vypadnul jsem odtud Na Břežanku dříve, než dorazila sms Honzy Vaňka jr., že to nedává, abych přítomné pozdravoval. Lidí tam stejně bylo jen tak středně, ale přesto mezi nimi bylo více zájemců, než bylo v knihkupectví předmětných tiskovin. Takže už asi Kotouče nikdy nezačnu číst. Ale teď nemůže nikdo říci, že jsem nevyvinul alespoň malou snahu. On prý už křest byl, a tohle byla jen nějaká beseda či co.

Byli tam Bidlo a Vlado Říša, ten mi prozradil, že si Františka zlomila ruku, a to zase doma.

Podle logiky soudruzek bojujících za zrušení rodiny, protože se v ní odehrává nejvíce domácího násilí, by bylo dobré zakázat lidem pobyt doma, nebo alespoň Františce :-)

Na Břežance už byla tradiční sestava plus Dáreček, kterému jsem vezl *Interkom*, ale bohužel jiný, než potřeboval. Naštěstí v něm ale byl název klubovky (**V okamžiku věčnosti**), kterou údajně vydal Parsek, tak jsem se konečně Pavla Březiny vyptal, zda o tom něco neví, ale nic mu to neříkalo. Kdyby vám ano, napište mi, **odměna vás nemine a uděláte radost Ivoši Poledníkovi**.

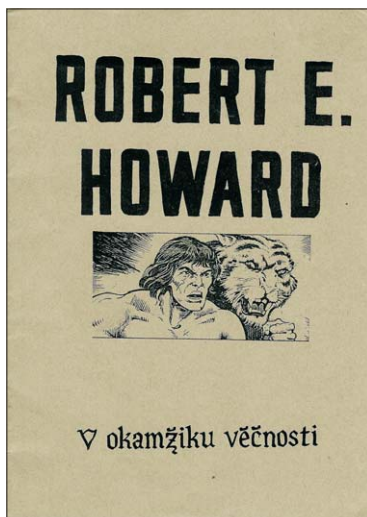
Z Břežanky jsem se vydal k Honzovi Hýskovi, abych si doplnil jeho exkluzivní edici „65“ (v minulém *IK* jsem z ní přetiskl povídku *Apetit*) a konzultoval s ním, jak je možné, že jeho Ventura zvládá OTF fonty. Asi to bude tím, že má ještě Win32. Nějak se nám to protáhlo, doma jsem byl až v jedenáct.

● **31. ledna** jsem vyrazil na schůzku Pátečníků do MATu, ale celá anabáze začala už v úterý, kdy mi Franta Novotný napsal, zda bych nechtěl přijít místo Mirka Houšky na nějaký pořad ke stému výročí *Krakatitu*. Protože jen málokdy dočtu mail do konce (počítejte s tím prosím v komunikaci se mnou), odpověděl jsem kladně a o věci nepřemýšlel, dokud jsem se v MATu před čtvrtou nerozhlízel po Frantovi a Leonidovi. Když jsem později pátral dál, vše začalo už prvního prosince loňského roku, kdy Vlád'a Šiška (staroscifista, který později dezertoval k záhadologům, *Projekt Záře*) objednal podle instrukcí Milana Houšky dva stoly na hudebně literární pořad z cyklu *Časování* KRAKATIT – 100 LET! A v řečené úterý začal zjišťovat, kdo přijde, a zjistilo se, jak plyne z výše uvedeného, že je třeba sehnat jednoho náhradníka.

Když jsme se nakonec jen ve třech v MATu sešli, zjistil jsem, že ani ostatní o budoucím průběhu večera příliš nevědí, a tak jsme si dali časnou a preventivní večeři, Leonid k ní sedmičku červeného, a v půl šesté se osmnáctkou vydali Na Boršov, kde už na nás čekal Vlád'a Šiška, který pozval ještě Františku Vrbenskou a Jana Zemana, sympatického mediálního ředitele záhadologických časopisů vycházejících v RF Hobby.

Františka, přivedla ji Tes Kovaníková, byla celkem funkční, jen jí bylo třeba pomoci z kabátu a do kabátu. Já jí navíc pomohl s knoflíky, protože jak říkají dršťáci, zlomenýma rukama zuby z podlahy nesebíráš.

Ve stejném salonku, kde probíhal první večer Arga, nás nejprve překvapilo vstupné (300 Kč) a pak jsme se dověděli, že v Praze a asi i jinde už roky probíhá hudebně literární pořad Hynka Žirovnického *Časování*, tentokrát s Karlem Čapkem u příležitosti „stého“ výročí *Krakatitu*. Hudební složku mělo na starosti kvarteto Swing Cabinet.

Kavárna Na Boršově **pátek 31. ledna 2025 od 18:00**

Karel Čapek

KRAKATIT
100 let od 1. vydání
Překvapivé souvislosti

Zdeněk Vacek
ředitel Památníku Karla Čapka Na Strži

SWING CABINET QUARTET
Jitka Čejková
autorka sborníku KRAKATIT 100
Připravil a uvádí Hynek Žirovnický

Hlavním zdrojem informací byla asi kniha Jitky Čejkové *Krakatit 100*, ale mluvilo tam víc lidí, někteří i zajímavě, třeba Zdeněk Vacka (ředitel Památníku Karla Čapka a autor putovní výstavy *Krakatit*).

Vedle Čapkova milostného bloudění mezi Olgou Scheinpflugovou a Věrou Hružovou, v *Krakatitu* dost dobře vystopovatelného (království Zahur = hrůza, Hružová), které se prolásko až v roce 1980 po vydání knihy *Karel Čapek Věře Hružové – Dopisy ze zásuvky*, došlo i na Vávrový film i na ten ostudný z osmdesátek.

Původní Vávřův *Krakatit* se začal natáčet hned na konci války a byl myšlen na export, princeznu v něm hrála francouzská hvězdička Florence Marly (rodným jménem Hana Smékalová), po únoru však bylo všechno jinak.

Štěstí neměla ani Marly, o které se kvůli shodě jména s nějakou komunistkou začalo šuškat, že má cosi se Sověty a nebyla pak příliš obsazovaná. Představuju si to podobně, jako když se dnes o někom řekne, že před deseti roky napsal na twitteru slovo negr, pardon n-slovo. Nikdo mu to také neřekne do očí, a tak se proti tomu ani nelze bránit.

Zajímavá mi přišla i zmínka o tom, že Vávra vynechal Prokopovu halucinaci o profesoru Waldovi. Skutečně žijící František Wald, profesor teoretické a fyzikální chemie, rektor ČVUT se asi nehodil kvůli německému jménu, a pak už tu strašil jiný Gotwald ☺. Tuším profesorův pravnuček

Jiří Wald, mecenáš nadace Neuron, o svém předkovi vydal knihu a přispěl i do sborníku *Krakatit 100*.

● **1. února** piší z Epochy: Špatné zprávy z našeho autorského okolí bohužel pokračují. Dnes nás navždy opustil následkem zákeřné nemoci Albrecht Smuten, otec komiksových kočiček *Pac a Pussy* a mnohých dalších projektů, ať už to jsou hororové stripy *Terapie masem*, nebo kniha břitkým humorem vysvětlující praxi v marketingu s názvem *Kokoti z reklamy*. O svém boji s nemocí se podělil s humorem jeho vlastním v knize *Kapitán Chemo*. Této ztráty je nám nesmírně líto, protože s Albrechtem/Vrátou odešel mladý člověk plný humoru a energie...

● **2. února** blbnu se softwarem pro Lawi a další knihou Martina Petišky. Bude o kočkách, ale spíše pro děti, tak se ozvěte, pokud budete mít zájem.

● **3. února** pišu Mirku Dvořákovi: Vyloženě si užívám letošního Mloka, mikro a krátké jsou vesměs super, a kategorie Robot postřčila autory k SF. Už mám za sebou i pár povídek bez přívlastků, a také dobré. A obrázky skvěle odlehčily deprimující masu písmenek, která na čtenáře ještě čeká, více na str. 22 :-)

Mirek odpovídá, že předchází Mlok 2023 byl podle něj ješ-

tě o level lepší. Ale možná je to jen dílem okolností, které se odehrály kolem povídky Petra Valáška: *Hospůdka u Krona*.

Děj se odehrává v Brně a indicie kolem šaliny číslo 13 jsou tak precizní, až je to znepokojivé – třináctka už totiž neexistuje a současná trasa do Králova Pole je vedená úplně jinak. Je tomu tak už více než 25 roků. Jak to šestadvacetiletý autor může tak přesně popisovat? (Nebyl ještě na světě.) Souvisí to nějak s tím, že povídka je „čistá časovka“?

Navíc, mezi námi domorodci, proběhla vloni tematická soutěž: které současné restaurační zařízení se stalo předlohou?

Cimrmanovsky jsem si „dělal čárky za každý správný tip“ a ani jeden, přátelé! Nikdo jsme neuhodli. Jako důkaz mám osobní vyjádření autora, který samozřejmě o našem hádání nic netušil a prozradil mi, ve které brněnské knajpě se děj odehrává.

Den příchodu Kingdom Come: Deliverance 2

● **4. února** přivezl řidič Akontextu knihu Breuerových povídek. Už je vycvičený a zavolal až v jedenáct, že přijede po poledni, lepší už by bylo, jen kdyby zavolal ještě o půl hodiny později.

Radek Dojiva se (opět) vytáhl s obálkou, je tak kvalitní, že málem ospravedlňuje mou strategii, dle které se dobré zboží chválí samo a nepotřebuje tudíž reklamu :-)

Odpoledne mě o čas připravuje Bratříček povídaním o *Kingdom Come: Deliverance 2* a *EUROKRBech*. Obmyslně začal, přes četná varování posluchačů na chatu, recenzí z webu *EuroGamer*, oslyšel jejich „*EuroGamer je na houby*“ a pravil, že *jen proto, že něco začíná na Euro, to ještě nemusí být woke socialistické shit plnej komoušů*.

Ale hlas lidu měl samozřejmě pravdu, soudružka Katharine Castle už v podtitulku hře vytkla, že z dění vylučuje selskou společnost, přitom se ale zjevně nechtěla dozvědět nic o českých dějinách. Ale nejhorší na celé hře ovšem byl její kreativní ředitel [Vávra], který je hlasitým stoupencem hnutí, jehož dopady stále způsobují skutečné a hmatatelné škody hernímu průmyslu. Po přepočtu dala hře 6 bodů, i když většina významných recenzentů 9 až 10 (z deseti).

Zde ukázka, jak se o hře také dá psát, třeba na *Vortexu*:

Po většinu času je to hlavní hrdina Jindra proti celému světu, až na to, že celý svět se v tomto případě táhne na dvou mápách od Troskovic po Malešov a úsilí, které by jinde [v americké hře či filmu] znamenalo vyřešení osudu celé planety, pohne v Kingdom Come: Deliverance II sotva s několika figurami na šachové partii. Hra vám bude často a ochotně připomínat,

že i když se na rozdíl od prvního dílu pohybuje ve vyšších kruzích a vaše činy mohou mít větší dopad, stále jde o víceméně regionální záležitost, která se odehraje na ploše několika týdnů během léta roku 1403.

Večer si i ČT24 povšimla nejuspěšnějšího a největšího kulturního vývozu České republiky, vizte zde cca od 49.

minuty, Martin Klíma s Frantou Fukou, místy docela vtipně: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1096898594-udalosti-komentare/225411000370204/>

● **5. února** se u nás zastavila Hanka Mudrová, která se na tři dny zastavila v Praze. Popovídali jsme o všem možném, Miša se pochlubila hromádkou knih z Knihexu a od Ježíška, a pak opustily mou pracovnu a šly vybírat šaty ze třicátých let pro nějakou Haninu výstavu.

Mezitím na Nyxu píše ZCR: *Vida, teď jsem si náhodou všiml, že loni v létě zemřela v požehnaném věku 93 let Tonke Dragtová... u nás vyšly jen Planoucí lesy Venuše (1969, cz 1979) a Dopis pro krále (1962, cz 2000) – jehož pokračování Tajemství divokého hvozdu (1965) má vyjít za pár dní.*

● **6. února** jsem zašel za brachy do Časlavské, nejprve jsem se u Toma v antikvariátu pochlubil novým Breuerem a pak si u Filipa a Tes koupil poslední tři *Pevnosti*. Protože jsem zároveň vracel omylem koupené poslední *XB-1*, doplácel jsem jen asi čtyřicet korun. Začínám tušit, proč ixběčko zkrachovalo.

Pak jsem popojel Na Břežanku, kde už seděli Pavel Březina (+ jedna jeho humanoidní dcera a dvě vyšlechtěné z vlka), Richard Šusta, Vládka Kejval, Pagi a Cordy. S pomocí jeho tabletu jsem přítomným ukázal obrázek fanbooku ze strany 8, ale zase to nikomu nic nepřipomnělo. Dal jsem si játra od oběda a vyčkal na Frantu Novotného, který se křepece dopravil už bez hole. Sláva našemu zdravotníkovi.

Richardu Šustovi, který jako jediný z přítomných rádobyšcifistů projevil zájem o Breuera, jsem prozradil, že jeho (Richardovy) knihy vydávané ještě v *Poutní*

ku dodatečně objevil Mirek Dvořák a chválí je.

Chvilku jsem proklímal během hovoru o domácích mazlíčcích a modelářství, trochu se probral, když došlo na seriály, a pak jsme s Frantou vypadli, on aby stihl *Teorii velkého třesku* a já abych udělal ještě pár stránek tohoto *IK*. Za chvíli jsou čtyři, čas jít spát.

● **7. února** došlo na klasiku: *Poledne v tom okamžení, táta vchází do dveří*. Tak chutě na poslední dvě stránky Interkomu.

Zdeněk Rampas

Jessica Townsendová: Prázdnice – Hon na Morrigan Crowovou

Románem *Prázdnice* pokračujeme ve sledování osudů Morrigan Crowové, mladé dívky ve zvláštním a poněkud kuriózním světě, kde jsou lidé často nadáni neobvyklými vlohami. Zvyk psát místo knih programové cykly knih vede autory nezdědka k tomu, že šetří se zápletkou a přehánějí to s peripetemi. Teprve ve třetím svazku cyklu tak hrdinka může začít plnohodnotně rozvíjet svoje nadání *divomora*, tedy člověka, který je schopný přivolat zvláštní substanci zvanou *divina* a používat ji k tvoření (a ničení). Divomorové kdysi bývali poměrně běžnými a ctěnými členy společnosti, ale poté, co se jeden z nich dopustil řady závažných zločinů, došlo k přerušení a zániku jejich tradice. Autorka proto stála před zvláštním problémem: jak může fungovat výuka ve škole, kde nezůstali žádní učitelé? Řešení, které v *Prázdnici* předkládá, je poněkud překvapivé, ale velmi elegantní a zajímavé. Části, kde Morrigan navštěvuje výuku, patří k vůbec nejzdařilejším místům celého cyklu a člověk je může číst se skutečným potěšením.

Vlastní zápletka knihy však vyvolává mnohem rozpačitější pocity. Morrigan Crowová žije ve světě, kde kromě zvířat, která známe z našeho světa, žijí také *divočichové*, což jsou zvířata s antropomorfizovaným tělem a osobností zcela srovnatelnou s lidskou. Ty začne napadat zvláštní nemoc nazvaná *prázdnice*, která je mění v *nečichy*, tedy divoká zvířata. Potíží je, že tato zápletka na sebe velmi rychle vezme politickou podobu. Nečichové po své proměně často v panice napadnou okolní lidi, což vyvolá poměrně pochopitelné obavy a neklid. Tyto nálady následně zneužijí radikálnější založení politici, kteří rozhodně nejsou vedeni nijak ušlechtilými pohnutkami, k rozdmýchání skutečné nenávisti ke všem divočichům. Podobná situace přímo vybízí k hledání paralel k našim současným kulturním válkám, dokonce vyvolává podezření z přehnané snahy autorky vyhovět společenské poptávce a přispět k dnešní indoktrinaci mládeže. Hlavní potíží však nejsou tyto případné (a pro potřeby beletrie příliš přímočaré) paralely, ale samotná velmi realisticky popsaná výstavba politického konfliktu.

Dobré knihy pro dospívající mládež mívají zvláštní povahu, která odráží stav jejich čtenářů, kteří se z jednoznačného a jednoduchého dětského světa snaží emancipovat do složitějšího a protikladného světa dospělých. Dramatické působení v nich obvykle vyplývá z konfliktů, které se objevují v jejich bezprostřední blízkosti: vyplývají z měnicích se požadavků na jejich společenskou roli a ze vztahů s blízkými osobami, které je potřeba uvést do nového vztahu s vlastní proměňující se psychologií. Je to náročný, ale vzrušující proces, protože člověku nakonec umožňuje jednat sám za sebe a na vlastní zodpovědnost. V *Prázdnici* je naproti tomu významná část podnětů, které mají děti postupně proměnit v dospělé, spojená s politikou,

jejíž základní potíží je, že mladé hrdiny staví do situace, s kterou nemohou naprosto nic dělat. Úkol, kterému čelí, přesahuje jejich síly. Bezprostředním důsledkem je, že kniha tak postrádá výraznější dramatický vývoj, do značné míry jen dokumentuje vzrůstající frustraci bez smysluplného východiska. Pomineme-li, že to není zvlášť pedagogické, je to hlavně čtenářsky neuspokojivé.

Těžko říci, zda se autorka snaží u svých čtenářů posilovat smysl pro „vztek“ jakožto společenskou angažovanost, zda jen reflektuje ducha doby nebo zda i za tento rozměr svého příběhu vděčí Harry Potterovi, jehož literární struktury opakovaně napaditými způsoby recykluje. Ale stojí za povšimnutí, že v knihách J. K. Rowlingové byly příležitostné střety hlavních hrdinů s politikou do určité míry romantizované. Fungování celého čarodějnického světa, tedy i politiky v něm, bylo mírně groteskní, takže umožňovalo, aby byly některé výpady hrdinů mimo oblast, jejichž fungování rozumějí, nakonec úspěšné. Svět Jessicy Townsendové je bizarní mnohem více, jeho pitvornost je programová, ale politický střet je v něm zobrazen mnohem hodnověrněji. Dokonce natolik věrně, že mladí hrdinové při střetu s ním nemají žádnou šanci uspět. Když se Morrigan rozhodne využít svého specifického postavení a vedena svojí – ještě do značné míry dětskou – etikou se pokusí k vyřešení konfliktu přispět, málem tím způsobí katastrofu nedozírných rozměrů. Je to pochopitelné, protože ještě nemá dostatek zkušeností s fungováním světa dospělých, takže jí zcela chybí zkušenost, jak moc může být povaha věci odlišná od toho, jak navenek působí, a představitivost, jak moc se mohou zdánlivě jednoduché věci pokazit, manipuluje-li s nimi zlá vůle.

Prázdnice tedy až paradoxním způsobem ukazuje, jak moc se její zápletky k žánru fantasy příběhu pro mládež nehodí. Politická krize, která společnost přivede až na kraj občanské války, je sice nakonec zažehnána, ale jde o řešení na samé hraně důvěryhodnosti. Jednak v metafyzickém smyslu, protože fungování *prázdnice* je popisováno způsobem, které následné vyhlášení činí spíše jen chtěným než skutečně možným. Ale hlavně z historického hlediska, protože typ konfliktu, který jsme viděli, je jen zřídka možné zahladit tím, že se vyřeší jeho původní příčina. Nevíme, co nás čeká v následujících dílech, ale bude-li si autorka chtít zachovat dosavadní realistický pohled na věc, budou knihy ještě dlouho zatěžovat ošklivé následky a obtížně řešitelná dilemata života ve společnosti, kde lidé a ostatní bytosti ztratili důvěru v dobrou vůli ostatních okolo sebe. Vyhne-li se jim, bude to znamenat, že čtenářům ukazuje falešný obraz reality právě ve chvíli, kdy apeluje na jejich zodpovědnost, což mi nepřijde o nic lepší.

Omezení, s kterými se kniha nedokáže – ať už proto, že ne-

umí, nebo proto, že nechce – vypořádat, se hezky ukazují na tom, že Morrigan sice striktně odmítá názor, že divočichy je nutné kvůli nevyzpytatelné působící nemoci izolovat, ale vlastně nikoho, kdo tento názor zastává, osobně nezná. Nemusí se tedy nijak vypořádat s jeho odlišnou existenciální situací, jeho obavami, jeho zvážením důvodů pro a proti. Je přitom jedno, zda tím autorka jen uznává, že je hlavní hrdinka příliš mladá, nebo zda ustupuje dnešní konvenci, která vctičení do člověka s odlišným názorem zapovídá. Výsledkem každopádně je, že si ani Morrigan ani její přátelé nedokážou představit žádnou střední pozici mezi tím, co považují za správné, a tím, co se v jejich širším okolí odehrává. Podstata – a problematičnost – politiky ovšem spočívá právě v tom, že je nucena věcně řešit i problémy, které nemusí mít jednoznačně morálně přijatelné řešení. To je poznání, které je zatím nejen mimo dosah hrdinů, ale zřejmě i předpokládaných čtenářů.

Dlouho to vypadá, že autorka svůj příběh rozehrála způsobem, z kterého nevede žádné dobré východisko. Velmi pozvolna se však ukazuje, že konflikt, který vyvolává epidemie prázdnic, ve skutečnosti není hlavním tématem knihy, i když v ní zabírá větší část prostoru. Skoro to působí, že Jessica Townsendová celé to velmi konformní vyprávění o bezvýhradné podpoře odlišnosti do knihy vložila hlavně proto, aby zamaskovala skutečné, mnohem ožehavější dilema, které jí leží na srdci. Jak Morrigan díky výuce postupně získává zkušenosti v nakládání s divinou a jak se dozvídá více o tradici a působení dávných divomorů, získává sebejistotu, která nespočívá jen v tom, že je schopna zvládnout určitou náročnou techniku, ale pramení také (a hlavně) ze samotného prožitku tvůrčí činnosti. Schopnost tvořit najednou ospravedlňuje sama sebe – a dostává se do rozporu se společenskou morálkou.

Na používání diviny začalo být pohlíženo s oprávněnou nedůvěrou, když dávný divomor – a antagonistka celého cyklu – Ezra Squall okouzlený vlastní mocí zabil několik stovek nevinných lidí (včetně ostatních divomorů). Morrigan však na základě vlastní zkušenosti shledává tvořivou moc diviny jako z její vlastní podstaty dobrou, takže se kloní k postoji, že její používání by mělo být mnohem spíše založeno na osobní zodpovědnosti než společenské regulaci. Toto dilema je ještě navíc posíleno, když jí Ezra Squall nabídne, že jí bude příležitostně učit. Snad můžeme někomu očividně proradnému uvěřit, že jej skutečně trápí, že nemůže svoji tvůrčí schopnost (a radost z ní) sdílet s nikým, kdo by byl alespoň vzdáleně na podobné úrovni, jako je on sám. Ale i když má jít pouze o výuku „techniky“, jen obtížně si umíme představit, že by se Morrigan při podobném vztahu mohla ubránit jeho vlivu také v jiných oblastech, že by neovlivnil její hodnoty a etiku. Vystává tak důležitá – a potenciálně děsivá – otázka, jaká rizika a jaké kompromisy dokáže dospívající dívka unést. Dalo by se namítnout, že to také není úplně nejvhodnější téma pro dětskou knihu, protože jde o dilema, které se svojí povahou a závažností týká spíše dospělých. Kdyby nic jiného, půjde však alespoň o osobní krizi, která umožňuje nějaký dramatický vývoj a věrohodnou katarzi.

Skutečnost, kdy se pod vnějším dobrodružným příběhem ukrývá důležitá a pro dnešní dobu netypická existenciální otáz-

ka, mi připomněla trilogii *Božská města* od Roberta Jacksona Bennetta. Ta pojednává o světě, kde osvícená společnost zvištěla nad staletí trvající vládou výstředních náboženských kultů, ale v samém závěru dospívá k otázce, zda náhodou krutost spojovaná se starými *zázraky* nebyla nějakým způsobem nutným předpokladem tvůrčí činnosti. To je téma, které evropská společnost soustavněji reflektovala naposledy zřejmě v renezanzi, když si umělci začali osvojovat antickou mytologii a proměňovat původně křesťanské umění – dneska bychom nápad o nezbytnosti krutosti bez dalšího zkoumání ihned odmítli. Ale po zabalení do hávu fiktivního fantasy světa, o kterém lze vždycky prohlásit, že nás nijak nezavazuje, najednou ukazuje, že jde o téma, které může být smysluplné. Nevím, zda už by na základě podobných náznaků bylo možné mluvit o nějaké „kontrarevoluci“, kterou lze v některých fantastických knihách nalézt. Ale mám radost, že i v období, kdy naše kultura prochází významnou trivializací, kdy se autoři nesnaží empirickým zkoumáním dramatického díla dojít k tomu, co je podstatné, lze v literatuře stále najít knihy, které se – byť to na první pohled může vypadat i přesně naopak – duchu doby vymykají.

Viděli jsme, že cyklus příběhů Morrigan Crowové se ubírá dosti klikatými cestami, a nemůžu se zbavit dojmu, že Jessica Townsendová by usnadnila život nám i sobě, kdyby část peripetií, kterými nás provází, vynechala. I na konci třetího dílu se znovu zdá, že to opravdu zajímavé se odehraje až v následující knize, což může být frustrující. Ale protože se jí s výstředností zápletek zatím daří vyrovnávat jen taktak, ale nakonec lépe, než se při čtení obáváme, a protože témata knih nabírají jak na zajímavosti, tak na závažnosti, rozhodně jsem na pokračování zvědavý. Jen by bylo dobře, kdyby se ho, až ho autorka konečně dopíše, tentokrát nakladatelství Albatros podařilo vydat se zpožděním kratším než je zoufalých několik let – a s o mnoho pečlivější než zcela odbytou redakcí textu.

Jiří Grunt

Jessica Townsendová: Prázdnic – Hon na Morrigan Crowovou, Albatros, 2023, 562 str., 449 Kč

Odposlechnuto

Voliči seznají, že systém selhal, a začnou se rozhlížet po silném muži – po někom, kdo je ochoten je ujistit, že po jeho zvolení už nebudou rozhodovat samolibí úředníci, úskoční právníci, přelapčení prodejci dluhopisů a postmoderní profesori.

Richard Rorty, 1998

Jestli Netanyahu prodal Trumpovi Gazu, pak dostal pověsti Židů jako nejschopnějších obchodníků světa. **CHROCHTADLO**

Starý Žid, který přežil koncentrák, zemřel a míří do nebe. Tam se potkává s Bohem, a když už je tam, zeptá se ho:

„Máš rád vtipy?“

Bůh na to odpoví: „Jasně, miluju je.“

„A chtěl bys slyšet jeden o holokaustu?“

Bůh namítne: „To ale není vtipné!“

„Jak to můžeš vědět, nebyl si tam.“

Tenhle fór si vyprávěli Jerry Seinfeld a Ricky Gervais jako příklad hlubokého spojení teologie a humoru. **GROB**

Sirius Olafa Stapledona

Je tomu (jen) desetiletí, co byl – už velmi dávno zesnulý – Olaf Stapledon (1886–1950) uveden do *Sině slávy sci-fi a fantasy*. Měl tam být dávno. Je nejen inspirátorem Stanislawy Lema či Arthura C. Clarka. Je pravda, že sám sci-fi vůbec nečetl, na tom ale samozřejmě nezáleží.

Jeho jedinečný román *Sirius*, právě vydaný česky, není četbou pro měkké náтуры a rozbrečí i povahy silné. Vesmír se totiž ani málo nepárá i s civilizacemi, natož pak s různými citlivci. To po svém chápal už Lovcraft; a většina lidstva je bohužel tupá a lhotejná, ano, právě jako kosmos. Stapledonův příběh není sen a vychází z genetického inženýrství i velmi zlověstného pokusu člověka na psu. Jde o jakousi novodobou verzi románu *Frankenstein*.

Poprvé se kniha objevila na pultech před osmdesáti lety a ve válčícím Spojeném království. V severním Walesu, zvíme, žije německý ovčák a jeho majitel Thomas Trelone si zašpásoval s jeho mozkiem. *Sirius* je – tím pádem – o hodně inteligentnější než většina lidí na Zemi a Trelone psa vychovává přímo v rodině, bohudík i bohužel souběžně s nejmladší dcerou jménem Plaxy.

Rostou vedle sebe co sourozenci a pes si k dívce buduje hluboký, láskyplný vztah. To mu nestačí a jeho zívavá mysl posléze potřebuje víc a víc vědomostí, které mu „sestra“ bohužel dostatečně nepředává. A jelikož *Sirius* není a nikdy nebude člověkem, jeho vnitřní nepokoj (a konflikt jej mučící) možná ani nepůjde rozřešit. Ne prostě a jednoduše. Autor, jak je úvodem uvedeno, při psaní využil reálnou studii *Ovčáčtí psi a jejich páni* od J. Heriese McCullocha, co však na tom záleží! *Sirius* je dílo naprosto totální, nereplikovatelné a nevygumovatelné z lidské literární mapy.

Předci pana Olafa Stapledona založili (1314) Exeter College v Oxfordu a pracovitý dědeček obchodoval mj. se zbraněmi. Byl přítel Ferdinanda Lessepse a krátce po otevření Suezského průplavu založil v egyptském Port Saidu prosperující přepravní agenturu. Sám Olaf Stapledon neměl sourozence, a sice se narodil v Anglii, ale rodina se vzápětí přestěhovala do už zmíněného Port Saidu.

Na Balliol College v Oxfordu vystudoval Olaf historii a během první světové války a ještě chvíli po ní jezdil ve Francii a v Belgii dobrovolně se sanitkou Červeného kříže (1915–1919). Převzal Válečný kříž (Croix de Guerre) a roku 1925 získal doktorát z filozofie, kterou pak vyučoval na univerzitě. Roku 1929 uveřejnil dodnes hojně citovanou *Moderní teorii etiky* a v letech 1930–32 dvě na sebe navazující prózy *Poslední a první lidé* a *Poslední lidé v Londýně*.

Jak upozorňuje Alexandr Kramer (v *Encyklopedii literatury science fiction*), ohromil Stapledon ve svých *Lidech* panoramatičností záběru, když na ploše dvou miliard let odvíjí historii lidského rodu, členěnou na 18 vývojových stupňů. „Kniha ob-

sahuje množstvím SF motivů z oblasti techniky, biologie a sociologie, aniž by autor měl o existenci žánru ponětí, a následoval – neméně ohromující – román *Star Maker* (1937), jímž zkoumá množství modelů existence myslících bytostí...“ Ale nejsilněji Stapledon přesvědčil o svých schopnostech beletristy románem *Sirius* (1944), tímto citlivě vyprávěným a tragickým příběhem psa s uměle zvýšenou inteligencí.

Ještě roku 1948 vystoupil Stapledon na Světovém kongresu intelektuálů ve Wroclawi a roku 1949 se zúčastnil Konference pro světový mír v New Yorku. Roku 1950 se zapojil i do hnutí proti apartheidu; ale téhož roku podlehl infarktu. Část oblasti Caldys Hills v Anglii, kde žil, se po jeho smrti nazývá Stapledon Woods.

Léta si dopisoval s H. G. Wellsem. Byl přítel Arthura C. Clarka. „Žádná kniha (ani předtím, ani potom) neměla takový dopad na mou představivost jako roku 1930 *Poslední a první lidé*,“ napsal Clarke. „Stapledonovské výhledy na miliony a stovky milionů let budoucnosti, na vzestupy a pády civilizací a celých lidských ras... navzdýcky změnilý můj pohled na vesmír a ovlivnily velkou část mé tvorby.“

A teď krátký citát ze *Siria*: „Celé léto na farmě hodně přemýšlel o svém vztahu s Plaxy. Když skončil semestr a znovu se setkali, tak zjistil, že čas a rozdílné zkušenosti mezi nimi propast ještě prohloubily. Stále se potřebovali a tíhli jeden k druhému, ale stále se od sebe zároveň odpuzovali kvůli rozdílným životům.“

Siriův vztah k Plaxy byl vskutku podivný! Byli si tak cizí původem, a přece tak spřízněni společnou minulostí i výchovou; ale vzdalovali se od sebe jako hvězdy, které se odkudkoli z vesmíru vyloupnou velmi blízko u sebe, aby se rozletěly k úplně opačným pólům oblohy.

Celkově vzato: jak ji miloval, stejně ji ve své druhé náladě nenáviděl. Plaxyina vůně ho přirozeně nepřitahovala, tak jako to dokázala omamná vůně feny. V přírodě, v divočině, by ho charakteristický lidský pach pravděpodobně odpuzoval, stejně jako puch paviána. Ale nakonec si její vůni osvojil, víceméně uměle, a osvojil si ji tak dávno a natolik důkladně, že se mu láska k ní stala druhou přirozeností. I když by jej sladká vůně feny mohla na čas bloudit a odlákat, platilo, že by se k Plaxy musel nakonec stejně vždycky vrátit. Cítil, že ona zůstane středem jeho života a on jejího, a ona to taky věděla. Přesto se jejich životy musely nevyhnutelně rozejít.

Nečekala je žádná společná budoucnost. Už teď bylo její školácké tlachání únavné a její nenaplněné školní romáčky nudné. Proč se vůbec u lidí vyvinul tak směšný vztah k sexu? Jak se mu to hnusilo! A co teprve bezbarvé, umělé vůně, které začala používat, když chtěla zvráceně překrýt svůj přirozený a pro *Siria* krásný pach! Ale byly chvíle, kdy ho přirozený pach Plaxy naplňoval odporem. To mu v chřípi odporně páchly vůbec všechny lidské bytosti, ale Plaxy, jeho miláček, ze všech nejvíc.“

Díra do světa

Nesmírně působivé, ačkoli na hranici pravděpodobnosti, jsou v knize především momenty, kdy se „boží tvor“ projektovaný původně jako pes pokouší mluvit anglicky a kdy se mu dokonce podaří napsat své lidské přítelkyni dopis!

Pro čtenáře science fiction je poměrně překvapivá náboženská dimenze tohoto díla, kdy však Stapledon spolu se „svým“ psem dojde až nihilistického přesvědčení, že se Bůh lidem ztratil právě v mytologii a náboženské doktríně.

Vydavatel české verze této depresivní knihy Jakub Drkal píše na samém jejím konci. „Čím dál tím víc nahlížím na lidskou společnost z negativního hlediska a nevěřím, že to někde má dobrý konec. Stapledon není autor sci-fi, jak ji dnes chápeme. Byla mu jen kulisou, kterou využívá, aby předvedl, čeho je lidská společnost schopna, a většinou to nepředvádí v moc dobrém významu. Příběh má Stapledon promyšlený do detailu a postavy má tak životné, až si člověk říká, zda skutečně neexistovaly? Podle mnoha náboženství byli lidé vytvořeni pánem Bohem k obrazu svému a stejně tak se Trelone pokusí dotvorit a vychovat Siria, aby se stal stejně inteligentním jako člověk. Bohužel to ve výsledku vytváří obrovský prostor pro chybu. A pro zmatek onoho lidského výtvaru. Nutně musí dojít ke konfliktu. Sirius je pro lidi příliš pravdivé zrcadlo a většina není dost sebekritická, aby se tam dokázala podívat. A tak vidíme, co by se stalo, kdyby si nadšený a zároveň dost nezodpovědný vědec zahrál na Boha.

Dlouho ve mně tahle kniha i Sirius budou rezonovat. Směji se spolu s ním, umírám spolu s ním a to jediné, v co doufám, je, že zanechá stopu v každém. A protože se mi Stapledonova témata zdají dnes ještě mnohem aktuálnější než dřív, postupně přineseme všechny jeho romány.“

Ivo Fencl

Sirius aneb o lásce a sváru. Z anglického originálu Sirius: A Fantasy of Love and Discord (1944) přeložil Ivo Dienelt. Obálka K. S. Varga. Doslov Jakub Drkal. Jako sedmou publikaci vydalo nakladatelství Jakub Drkal – Knihy Veles. 2024. 232 stran.

Odposlechnuto

Víte, jaký je rozdíl mezi členstvím v NATO a spojenectvím s Ruskem? O členství v NATO musíte požádat. **KENJIRO**

Nic mě tak nevyděsí jako ukliďňování od čínské vlády. **V77**

Gendery jsou něco jako Dvojčata v New Yorku. Taky bývají přesně dvě, ale teď z nich zbylo jenom citlivé téma. **rip**

„Víte, že Francouzi nevyslovují písmeno H?“

„No, tak to o hodně přijdou.“

Jan Werich

OSN nebyla stvořena proto, aby nás dovedla k prahu ráje. Byla stvořena proto, aby nám zabránila v pádu do pekel.

generální tajemník OSN Dag Hammarskjöld

Statistiky říkají, že jeden ze tří obézních mužů časem nevidí svůj penis. To ještě není tak špatné. Devět z deseti obézních žen nevidí penis nikdy. **LOVE_DALI**

Není úspěch jako úspěch. Když ale něčeho prodáte na celém světě za prvních 24 hodin milion kusů, je to úspěch jako hrom, když to nejsou – dejme tomu – ping-pongové míčky, ale počítačová hra. Právě to je ten případ. Hra se jmenuje *Kingdom Come: Deliverance 2*.

Kdo nevíte, o co jde, asi se podíváte, proč se tu rozplývám nad americkým produktem pokleslé zábavy. Jenže v tom je ten háček. Nemí to ani americký produkt, ani pokleslá zábava. Kingdom Come: Deliverance 2 je čistě český produkt vývojářů Martina Klímy a Daniela Vávry, beru to podle abecedy.

No a počítačová hra – to není, jako když jsme kdysi na Atari hráli piškvorky a o něco později Perského prince. Produkce počítačové hry, pokud má mít celosvětový dopad a má se jí prodat milion kusů za 24 hodin, se liší od produkce velkofilmu jen tím, že je náročnější a dražší.

Posloucháte dobře. Prorazit na světovém trhu počítačových her, to je přinejmenším srovnatelné jako prorazit ve filmu.

Tím nemyslím urvat Cenu filmové kritiky v Kodani a Zlatou mušli v Tararingapatamu. To znamená přitáhnout miliony diváků do kina.

Naposledy se to z Čechů podařilo Miloši Formanovi v Amadeovi, jenže produkce byla hollywoodská. Kingdom Come: Deliverance 2 má anglosaský jenom název. Odehrává se v českém středověku, konkrétně na hradě Trosky a v Kutné Hoře, a příběh je ryze český. Jak to souvisí s českou reprezentací, si umí každý soudný člověk představit.

Srovnání s velkofilmem sedí a v něčem kulhá. Zsvěceným to nemusím vysvětlovat, ale ne každý je obeznámený. Dnešní počítačové hry tohoto dějového typu si představte jako film, do kterého vstoupíte a hráete v něm.

Jsou to zpravidla příběhy akční, dříve se říkalo dobrodružné, a nejinak je to i zde. Tedy znovu, je to „něco jako film“. Rozdíl je v tom, že film jako žánr zvolna usíná, stává se tradičním uměním a do kina se bude chodit jako do divadla. Ale to špičkové ve smyslu ostří břitvy, to je soudobá počítačová hra.

Takže znovu, obrovský úspěch a díky této hře se o existenci naší země dozvědí mladí lidé na celém světě, kteří o ní nikdy neslyšeli anebo mají jakési ponětí o divném koutě někde v podhůří Karpat.

Ano, v dnešním světě jsou pánové Klíma a Vávra něco jako Goldwyn a Mayer. Ještě by měli mít lva, aby zařval. Tohle je reprezentace států!

Snad nemusím připomínat, že na ni nepadla ani koruna státní dotace, to asi každý tuší. Stejně jako že pánové asi nepůjdou do fronty na přidělení titulu placeného státního umělce, natož aby dostali vyznamenání za zásluhy. Jsme přece v Česku. **Ondřej Neff**

Odposlechnuto – Čtyři fáze popírání DeepState

1. Hluboký stát neexistuje.
2. Dobře, něco jako Deep State existuje, ale není to významné.
3. Dobře, Deep State je významný, ale je to vlastně dobrá věc! A konečně jsme se dočkali čtvrté fáze:
4. Pokud máte něco proti Deep State, máte problém. **CareFree**

Když je překlad magií

Pozoruhodná fantasy tematizuje překladatelství jako zdroj magické moci i jednu z nejoavnějších kapitol britského kolonialismu. Dojem kazí jen příliš náhlé zvraty v ději.

K nejoavnějším kapitolám kolonialismu devatenáctého století patří takzvané opiové války, v nichž tehdejší světová supervelmoc Velká Británie snadno dvakrát porazila sice lidnatou, ale zaostalou Čínu. Dnes je nepochopitelným a šokujícím především důvod obou válek: Čína chtěla zakázat dovoz opia na své území, neboť zde narůstal počet narkomanů. Nicméně britské obchodní společnosti, které opium z Indie a Afghánistánu dovážely, se svých zisků vzdát nechtěly a po několika menších incidentech byl právě plošný zákaz dovozu opia bezprostředním důvodem pro zahájení dvou krátkých, zato regulérních válek.

A blížící se opiová válka je také v centru děje nového románu *Babylon* z pera ceněné čínsko-americké spisovatelky Rebeccy F. Kuangové (nar. 1996). Tu proslavila trilogie *Makové války*, kterou začala psát, když jí bylo devatenáct; první román jí vyšel jako dvaadvacetileté. Už tehdy si získala přízeň čtenářů i kritiky: knihy se objevily v amerických žebříčcích bestsellerů i v nominacích na přední žánrové ceny. Geny Nebula a Locus za nejlepší fantasy nicméně Kuangová získala právě až za román *Babylon neboli Nutnost násilí: Skryté dějiny revoluce oxfordských překladatelů* z roku 2022.

Ten nadchne především svým nejdůležitějším fantastickým prvkem, jímž je magická síla překladu. Podceňování literární překladatelé by měli zejména první část knihy číst jako balzám, protože v autorčině fikčním světě jsou překladatelé ceněnými mágy, bez nichž by britské impérium nikdy nedosáhlo svých úspěchů. Když to zjednodušíme, princip magie v *Babylonu* spočívá v napětí mezi dvěma výrazy pro stejné slovo v jiných jazycích. Když se tyto dva výrazy napíší na protilehlé strany speciálního stříbrného slítku, dokáže magie, kterou vyvolává napětí v nepresnostech nebo možných alternativních výkladech významu obou slov, zázračně věci: jak ty praktické, jako je třeba zrychlení a zefektivnění průmyslové výroby či třeba jízdy drožek nebo vláků, ale tak i méně praktické nebo smrtelně nebezpečné. Děj se odehrává v době nejprudší průmyslové revoluce, ve 30. letech 19. století, ovšem v její alternativní verzi, kdy stroje více než pára pohánějí právě zmíněné slítky.

Hlavním hrdinou, z jehož perspektivy vše sledujeme, je čínský mladík, kterého anglický profesor zachrání před epidemií v Kantonu a odveze do Británie na studia. Dá mu jméno Robin Swift, najme mu soukromé učitele, vychovává jej se svou hospodyní na anglickém venkově a vše připravuje k tomu, aby Robin úspěšně složil zkoušky na Oxfordskou univerzitu. To se také podaří; mladý čínský Brit je nadšen prostředím, spolužáky v ročníku (až na jednu výjimku jsou to také cizinci: z Indie či Haiti) i samotnou výukou k vytváření magie z překladů. Ovšem postupně začne zjišťovat, že umění tvořit magické slítky je vy-

hrazeno téměř výhradně oxfordským učencům a že primárně slouží britské říši – a to i nejrůznějším banálním vylepšením, zatímco v zaostalejších zemích by tyto slítky mohly prokázat mnohem větší a užitečnější službu. Jenže hamizní a sebestřední Britové to neumožní. Robinovo rozčarování prudce vzroste, když zjistí, že jeho mentor je zapleten do intrik obchodních společností vůči jeho rodné Číně, přičemž u těchto intrik hrozí, že můžou přerůst ve válku (ano, v tu opiovou, první v pořadí).

V tu chvíli se dosud poměrně poklidně plynoucí děj, který místy připomíná odrostlejší verzi prvních knih o Harrym Potterovi, prudce zlomí a následuje jeden zvrat za druhým. Robin a jeho kamarádi se dostávají do víru událostí, které tak trochu sami zaviniili. Přidávají se k odbojně skupině mágů-překladatelů a rozhodnou se všemi silami zabránit napaďení Číny. A bohužel u toho čím dál častěji a únavněji vedou řeči o zlotřilém kolonialismu a kapitalismu, o vykořisťování studentů překladatelství i celých zemí a kontinentů, o chudnutí dělníků a bohatnutí chamtivých obchodníků. Některé postavy mají charakter spíše karikatury; zprvu zajímavě načrtnuté charaktery a motivy se zjednodušují – stej-

ně jako děj, v němž začínají přibývat vypravěčské triky a scény z laciných dobrodružných románů devatenáctého století. Jistě, všechna ta náhodná osudová setkání, uvěznění a osvobození, lásky, zrady a vraždy lze číst také jako poctu sto padesát let starému napínavému čtivu. Jen tu bohužel schází nadhled – autorka bere vše dosti vážně.

Škoda, že poslední třetina tak kazí dojem z jinak skvěle napsané knihy. Kromě základního nápadu s magickými slítky a překladatelstvem, které živí chod Velké Británie, má autorka i mnoho (nejen stylistických) nápaditých řešení, mezi nimiž vynikají především časté poznámky a vysvětlivky pod čarou, které přidávají románu punc čehosi serióznějšího a věrohodnějšího, než je fantasy beletrie. I tak je ale zajímavé a poučné sledovat, kam se v zahraničí oceňovaná fantasy ubírá, a pohrávat si s myšlenkou, jestli syrově realistické, nihilistické a místy vyloužené cynické hvězdy žánru posledních dvou desetiletí náhodou nestřídá naopak velmi idealistická a politicky angažovaná generace.

Pavel Mandys / iLiteratura.cz

R. F. Kuangová: Babylon neboli Nutnost násilí. Skryté dějiny revoluce oxfordských překladatelů. Přel. Daniela Orlando, Host, Brno, 2024, 583 s.

Odposlechnutá politická numerologie

Na Smíchově roky stál sovětský tank s číslem 23: Sovětský svaz vznikl roku 1922.

1922 + 23 = 1945 Sověti přijeli poprvé do Prahy (na tancích).

1945 + 23 = 1968 Sověti podruhé přijeli do Prahy (zase na tancích).

1968 + 23 = 1991 SSSR se rozpadl.

1991 + 23 = 2014 Rusko okupovalo Krym.

2014 + 23 = 2037 ???

Oliva & GROB

Korejské putování do neznáma

Dobrodružná cesta čtveřice hrdinů, plná nečekaných zvratů, humoru a mytických tvorů, zaujme čtenáře toužící po originálním příběhu. První díl korejské fantasy tetralogie slibuje vstup do světa plného neotřelé imaginace.

V jednom z nejslavnějších čínských románů *Putování na západ* (čínsky Xi You Ji, česky vyšlo v 90. letech v úpravě pro děti v překladu Zdenky Heřmanové-Novotné pod názvem *Opičí král*) se mnich Tripitaka (historický Xuanzang) vydává do Indie za posvátnými sůtrami v doprovodu opičáka Suna, Čuníka a Písečného mnicha. Vyprávění ve všemožných variantách není soustředěno na cíl, ale na samotnou cestu a její peripetie. Dalo by se protahovat donekonečna a hrdinové by mohli chodit v kruhu nebo přešlapovat na místě. Základ tvoří uzavřené historiky a čtenář se těší, co zase Sun vyvede a co bude muset ctihodný mnich Tripitaka omlouvat a napravit.

Výše zmíněný román z konce 16. století vychází z lidového vkusu, pestré směsice náboženských představ a nikdy ne dost konzervované tradice. Dálným východem putoval od románové verze o stu kapitolách, transformoval se do divadelní podoby, na konci 20. století byl zfilmován a převeden na počítačovou hru. Nesmírnou popularitu si získal i v Koreji, kde koluje v mnoha variantách (i jako komiks). Pokud tedy hledáme kořeny korejské fantasy, je zbytečné poukazovat na Tolkiena nebo *Zaklínače*: korejský svět má jiná východiska a ranec kulturních univerzálií než evropská a americká fantasy. Co ovšem ani v té korejské nechybí, jsou téměř povinné položky tohoto žánru: akutní hrozba zkázy společenství, zasutá tajemství, vraždy, souboje, magické zbraně a předměty a samozřejmě hrdinové. Ti jsou pro větší stravitelnost tentokrát převedeni do nikoliv moderní podoby, ale určitě moderní senzibility.

Jednonohý čert

Věž srdcí je dílem zatím jediného známějšího a velice plodného korejského autora fantasy žánru Lee Young-doa (nar. 1972, uspěl zejména svým mnohadílným *Dragonem Rádžou*, 1997–1998), písčícího zároveň i sci-fi příběhy. Po dvaceti letech od svého vydání nakonec v Koreji veleúspěšný příběh dorazil do Evropy, k nám zatím jeho první díl, o což se velkou měrou zasloužilo plánované uvedení *Věže srdcí* jako počítačové hry. V těch Korejci vynikají a ve světě jsou patřičně oblíbené. Uputávky na knihu lákají na korejskou mytologii, což je spíše marketingový tah bez konkrétní argumentace, nicméně prohlášení je silně nadnesené, pokud nebudeme za mytologii považovat několik narážek na směsici religiózních představ a pár historických jmen.

Jestli jsou ale draci, nágové a tokkebi použiti „správně“, je nepodstatné, fantasy nemusí mít systematicky a jednoznačně vystavěný svět. Z korejského balíčku možných obyvatel světa zůstal ve *Věži srdcí* nakonec jen tokkebi (tradičně jednonohý „čert“, o kterém se ovšem nic moc neví), z něhož autor vyrobil zástupce rasy a upravil ho do lehce komické podoby: svou

schopnost vládnout ohněm mnohdy odmítá použít a je to vysoce zvědavý, lehce ufnukaný pacifista. Současnému trendu více odpovídá ústřední postava, mladý nága: ten jako by byl bratrem úspěšných femininních seriálových chlapců. Z vedlejších postav jsou tradiční spodobě blízcí nejrůznější samozvaní neschopní králové, nehrdinští, směšní, zbabělí přes honosné tituly, jimiž se zdobí. O mytologii se v žádném případě nejedná, nejde ani o směs domácího a importovaného, spíš jen tu a tam vznikne falešný dojem, že jsme v korejském, čínském nebo indickém světě. Ten je téměř bez lidí, zato s širokou škálou božstev a bytostí s převahou zvířecích ras, jízdních a pomocných zvířat.

Přehlcení postavami a komické výstupy

Do vyvolené čtveřice (nága a tři jeho průvodci-ochranitelé) patří kromě obou zmíněných také člověk (typický hrdina) a bojovný rekon. Paralelní linka se věnuje nejrůznějším ženským postavám nág, které posláni více méně sabotují. První díl se rozjízdí trochu pomaleji a až do konce se neozřejmí ani podstata posláni; to se začne postupně prozrazovat ve druhé části. Samotné putování je v zásadě jednoduché: ochránci mají za úkol dopravit mladého nágu do určeného místa, přičemž musí překonat jedno vysoce nebezpečné území a pak se přes nejrůznější zastavení dostat do cíle. V průběhu cesty zažívají téměř klasická dobrodružství, během kterých si vytvářejí vztahy a projevují se jejich schopnosti i slabosti. Ne všechny epizody jsou dějotvorné, jde spíše o samoúčelný sousled dvou linií. Poplatné současnému světovému trendu je vylíčení společenství nágů (matriarchát s propracovanými rituály) a celkově smířlivý postoj k jasným přečinům.

Věž srdcí má všechny znaky žánru, na poli fantasy je to slušný, i když ne zásadní počín. Příběhu se dá samozřejmě leccos vytknout, kromě přehlcení postavami a vedlejšími zápletkami nebudou u nás stoprocentně vítaná místa s komickými výstupy. Nicméně ne všechny knihy musejí mít propracovaný děj, postavy, logickou a konzistentní strukturu. Lee Yong-doův svět je skutečně trochu jiný, hůře představitelný, bez výrazných znaků, odehrává se v čase, ale přitom v bezčase, poněkud mimo navyklá pravidla, což je způsobeno protagonisty a jejich nastavením. Na všechno zmíněné se dá v průběhu děje přistoupit, s trochou fantazie si nedořečené dobarvit a přihlásit se ke svému hrdinovi. K sympatickým vlastnostem prvního dílu patří překlad, který do značné míry zahalil nedokonalosti děje a zdůraznil klady. Díky promyšlenému přístupu překladatelek slyšíme rekona kokrhát, nágu v okamžicích přecitlivělosti šustit šupinami, lidského hrdinu křičet bolestí. Dobře zvolené a sjednocené jsou názvy a jména, vyřešená tzv. „nitromluva“. První díl se podařil, druhý v tuto chvíli čeká na vydání.

Miriám Löwensteinová / iLiteratura.cz

Lee Young-do: *Věž srdcí. Pták, který pije krev*. Brno, Host, 2024, přeložily Kateřina Kocinová, Petra Lee, Karolína Šamánková, 440 str., 499 Kč

Leoš Kyša: Sudetenland

Místo na knihy v našem bytě je omezené. A navíc pozoruji, že každým rokem jsem línější čist: polička s knihami k přečtení se plní, a současně jen málo z ní ubývá. Protože namísto abych četl, utrácím nekonečné hodiny na podcastech a videích. Anebo prostě spím.

Přesto však jsou chvíle, kdy jde rozum stranou. Když jsem na podzim v knihkupectví zahlédl mezi vystavenými knihami název *Sudetenland* a text na obalu, bylo to znamení. Kniha odehrávající se v roce 1990, těsně po převratu, mě oslovuje generačně, protože jsem v té době byl ve třetí třídě na gymnáziu a vše jsem silně vnímal. A navíc jde o příběh posazený do alternativní reality, kde odsun Němců byl proběhl jen z poloviny, a polovina jich zůstala. Zde někdo (konkrétně pan Kyša) napsal knihu prakticky osobně pro mě!

Vím, že pan Kyša si vydobyl značnou popularitu akčními příběhy psanými pod pseudonymem František Kotleta. Ale sám jsem žádný nečetl – snad jsem před mnoha lety jednu jeho práci slyšel jako audioknihu.

Sudetenland je žánrem velice tradiční thriller: hlavním protagonistou je novinář, který přijíždí do Bruntálu napsat reportáž o demonstraci sudetských Němců ve městě. V regionu však zůstává, protože se stává součástí vyšetřování zločinu; navazuje přitom vztah s místní mladou ženou, která je osobně do věci zapletena.

Nálada doby po převratu je ukázána autenticky. Skvělým rozhodnutím bylo, že každá kapitola je uvedena fiktivním dobovým článkem z *Mladé fronty*, v jejíž ostravské redakci hlavní hrdina pracuje. Pokud jsem pochopil z medailonku autora, sám pracoval jako novinář. Takže je logické, že prostředí novin z té doby a jak se proměňovaly po převratu, je ukázáno věrně. Hezky jsou vidět i další nejistoty ze společenských změn: novou roli nežijí jen novináři a editoři, ale též policisté, místní a ústřední politici anebo hospodští.

Nejzajímavější bylo pro mě téma sudetských Němců. Musí se uznat, že autor se poctivě snažil o empatický pohled na mladší českou historii pohledem této naší bývalé menšiny. Sice i zde je těžiště na eskalaci národnostního konfliktu v době nacismu, avšak tím se příběh nevyčerpává a kniha se snaží mimo to ukázat i dlouhodobější realitu východního německého osídlení u nás.

Když jsem se vzbudil, rozhlédl jsem se a během chvíle poznal, jestli jsme v německé části pohraničí, nebo v české. V té německé byl zametený chodník a upravená předzahrádka. V české nepořádek.

Historickými přesahy a vzpomínkami na mé mládí mě kniha tedy oslovila. Samotný příběh byl jistě čtivý, avšak zkonstruovaný přeci jen poměrně předvídatelně.

Přeji si, aby to nevyznělo nabubřele: dobře vím, že jsem v životě sám nic nenapsal a že i tyto blogýskové poznámky jsou neuspořádané, plné překlepů a vnitřních rozporů. Přesto jsem při čtení *Sudetenlandu* musel myslet na to, že podobný

žánr bude vítaným cílem pro výstupy umělé inteligence, pokud jí uživatel zadá vhodné prompty. Je naprosto správně, že kniha odráží rozmanitost reálných i alternativně-historických Sudet.

Ale přeci jen hlavní trojice složená z (a) českého novináře ze židovské rodiny s minulostí v represivním aparátu socialistického režimu, (b) mladé sudetoněmecké kočandy z nacistické rodiny a (c) její romské kamarádky působí trochu jako ze známého cimrmanovského inkluzivního rozpracování pověsti o praotci Čechovi, kam náš veličán geniálně připsal i praotce Žida, Němce a – nekorektně, ale s dobrým úmyslem – Cikána.

Pocitu vykonstruovanosti napomáhá i příběh thrilleru, který se točí kolem nacistických tajemství.

Scény v knize jdou za sebou jako ve filmu: skoro bych hádal, že myšlenka na možnost zfilmování nemusela být autorovi při psaní cizí.

Jako čtenář však nemám tento způsob vyprávění příliš rád, protože důraz na obraz, akci a doslovnost je ve filmu přeci jen jiný (povrchnější?) než v literatuře.

Knihu celkově doporučuji, je podnětná a zábavná.

Jára Mikovec

Databáze knih: 71 % (z 813 hodnocení)

Goodreads: 74 % (z 391 hodnocení)

Josef Lada okolo roku 1913

František Novotný: Svět na rozcestí: na prahu dalšího kola staronové hry o globální trůn

Pan Novotný patří ke starší generaci českých sci-fi spisovatelů (r. 1944); vedle toho je celoživotním zapáleným jachtařem a vydal i několik knih s tematikou jachtingu a mořeplavby vůbec. Měl jsem příležitost setkat se s p. Novotným jednou nebo dvakrát i osobně; sice jen zběžně, ale i tak na mě zapůsobil jako originální osobnost. Když jsem se tedy dozvěděl, že vyšla jeho studie o aktuální politické situaci světa, s koupí jsem neváhal.

Měl jsem příležitost si text *Svět na rozcestí* poslechnout jako e-knihu už v létě. Zaujaly mě tehdy jednotlivé zajímavosti, ale při běžném poslechu jsem nepochytil celkovou strukturu textu. Až nyní, když jsem měl v ruce knihu, jsem ji teprve lépe pochopil.

Člení se na tři přibližně stejně rozsáhlé části. V té první se vysvětluje celkový přístup. Autora zajímá geopolitická perspektiva na to, která velmoc ovládá celý svět. Podává stručně přehled historického vývoje od doby, kdy lze mluvit o skutečně celosvětových velmocích, tzn. od novověku. Prakticky ihned po objevení Ameriky zprostředkoval papež dohodu mezi Španělskem a Portugalskem, které si na konci 15. století uvědomily, že pomocí relativně malého námořnictva mohou efektivně kontrolovat celou planetu, aniž by nějaká milionová pěchota musela překonávat kontinentální vzdálenosti po souši.

Proti iberské světovládě se rychle postavily Británie a Nizozemsko a zlomily ji. Nizozemsko stejně rychle zjistilo, že proti Británii nemá šanci, a stalo se jejím klientem. Následně podobnou trajektorii prošla Francie: pan Ludvík XVI. i revoluční režim se chovali zcela shodně – protože byli vedeni stejnou geopolitickou logikou. Monarcha i revolucionáři dělali vše pro to, aby Francie získala světovou převahu nad Velkou Británií, zejména podporovali rebelii amerických osad proti britské metropoli. Avšak kvůli slabšímu loďstvu dopadla Francie též jako klientský stát Velké Británie ve zlaté době britského impéria. Následovalo pak dobře známé období světových válek ve 20. století, v nichž Němci a Japonci vyzvali na soubor systém *pax britannica*; jejich pokus skončil porážkou, současně však i zánikem britské globální relevance, kterou nahradila světová vláda dvou supervelmocí. Nakonec – po konci socialistických režimů – přišlo naše současné období, tj. naprostá světová dominance USA. Zvláštní hodnotu pro čtenáře představují autorovy hluboké znalosti námořní a vůbec válečné techniky, neboť převahu dokumentuje s obzvláštní radostí právě na konkrétních údajích o převaze příslušné námořní flotily.

Po třech námořních válkách, jež Angličané a Nizozemci proti sobě v 17. století vedli, nakonec zvítězili Angličané, neboť Anglie měla příhodnější geopolitické podmínky, byla lidnatější, disponovala většími přírodními zdroji (dubové lesy na stavbu lodí) a hlubokovodními přístavy, takže mohla stavět mohutnější válečné lodě.

Pan Novotný vypráví chování globálních velmocí jako volnou soutěž organismů, obdobnou evoluci druhů anebo volnému trhu. Nezáleží na vnitřním uspořádání velmoci ani na převládající ideologii: každá velmoc musí používat násilí a má tendenci usilovat o expanzi a globální dominanci bez ohledu na svůj vnitřní režim – viz chování Francie vůči USA za monarchie i za revoluce, anebo Anglie vůči Nizozemsku.

Je příznačné, že tyto války [Anglie proti Nizozemsku] pokračovaly, i když se v Anglii vystřídaly tak protikladné režimy, jakými byla Cromwellova republika a obnovená Stuartovská monarchie s Karlem II. na trůnu. Ač naprosto vnitropoliticky rozdílné, oba režimy vedly válku proti Nizozemsku se stejnou zarpulitostí, bez ohledu na to, že Karel II. žil v exilu právě v Nizozemsku, a když odjížděl převzít obnovené království, dostal od nizozemské vlády darem jachtu.

Pokud jde o dnešní stav světa, autor konstatuje, že Amerika relativně slabne ve srovnání s ostatními velmocemi a dle všech geopolitických zákonitostí vyvolají vyzývatele konflikt. Popisu síly a ambicí jednotlivých aktuálních globálních hráčů je věnována závěrečná třetina knihy: pan Novotný porovnává USA, Rusko, Čínu a islámský svět z hlediska jejich šancí na to, stát se globálním vládcem. Za základní schopnost velmoci označuje *projekci moci*, tj. schopnost prakticky okamžitě vojensky ovládnout kterékoliv místo na zemi. Námořní záliba autora se ukazuje v tom, že argumentuje přesvědčivě pro hypotézu, že rozhodující pro projekci moci je právě převaha v námořnictvu; byť efektivní supervelmoc musí mít i veškeré ostatní ozbrojené složky, neboť bez efektivního letectva a pozemních sil nelze udržovat světový pořádek.

Americké námořnictvo disponuje jedenácti útočnými letadlovými loděmi s jaderným pohonem, z nichž každá má větší údernou sílu než armáda malého státu. Rusko nyní nemá žádnou obdobnou letadlovou loď. Čína zatím zavedla do výzbroje tři a staví minimálně jednu další. I když připočteme jednu útočnou britskou a francouzskou letadlovou loď, americký počet plavidel této třídy dvakrát převyšuje počet obdobných plavidel celého zbytku světa a splňuje Mahanovo pravidlo „Two-Power-Standard“. [...]

Tento necelý tučet letadlových lodí, jež jsou jádrem úderných operačních svazů, dokáže kontrolovat světový oceán a tudíž i celou zeměkouli. Téměř tisíc bojových letounů na palubách těchto mobilních letišť má v dosahu svých zbraňových systémů jakýkoli bod zemského povrchu, takže může udeřit kdekoli nebo naopak bránit jakoukoli geografickou oblast, čemuž se říká „projekce síly“. [...]

Americký úderný svaz letadlové lodí minimálně sestává z útočné letadlové lodí CATOBAR s kapacitou asi 70 bojových letounů, jednoho raketového křižníku a dvou torpédoborců

nebo fregat. Obvykle je ale větší, může mít i dva raketové křížníky a eskadru torpédoborců, a do jeho bojové sestavy patří i ponorky jako vnější prstenec obrany. Letecké křídlo na palubě letadlové lodi je primární ofenzivní silou svazu, k níž se však mohou připojit řízené střely a střely s plochou dráhou letu, vypalované z doprovodného křížníku a torpédoborců, nicméně hlavním úkolem těchto lodí je obrana svazu před akcemi protivníka. Součástí svazu jsou též plavidla logistické podpory, tankery, plovoucí opravy a muniční a zásobovací lodě.

Vývoj však není pro Západ příznivý.

Ukazuje se, že ani bohaté Spojené státy nebudou mít takové prostředky, aby dokázaly vyrábět superzbraně v plánovaných počtech. Například se objevují zprávy, že letadlových lodí nové třídy „Gerald R. Ford“ bude postaveno pouze šest místo plánovaných deseti. To znamená, že po vyřazení starých plavidel třídy „Nimitz“ se sníží americká schopnost „projekce síly“ skoro na polovinu. Když uvážíme, že kvůli údržbě a opravám se dá nasadit sotva polovina lodí, je nasnadě, že tři operační svazy letadlových lodí ke kontrole světového oceánu stačit nebudou, takže se otevře cesta pro vyzývatele, aby kontrolu nad částí světového oceánu převzal, ovšem nikoli přátelsky.

Závěrečná kapitola je věnována české pozici, a to jak historicky, tak i v současnosti. Je vidět, že p. Novotný je jako autor činný též v oblasti alternativní historie; i zde identifikuje okamžiky v českých dějinách, kde jiný výsledek konkrétní události (bitva, atentát apod.) by otevřel potenciální vývoj Čech jako regionální mocnosti a následně případně i celosvětového hráče. Bohužel jsem nečetl román pana Novotného „Dryák“, který dle informací od přátel právě tuto alternativu českých dějin rozpracoval. (Dávám si ho na seznam četby.)

Jelikož však česká světovláda je jen beletristickou fantazií, uzavírá pan Novotný českou kapitolu (i celou knihu) tak, že je naprostou iluzí myslet si, že můžeme existovat jako suverénní kamarád všech. Budeme vždy jen klienty skutečného suveréna.

Politicky nejkontroverznější je patrně střední část, která je věnována vývoji Evropské unie. Autor tvrdě kritizuje progresivistické neomarxistické směřování tohoto útvaru.

Po druhé světové válce se vliv frankfurtské školy rozšířil po celé západní Evropě a tím, že se EU transformovala z ekonomického společenství v jakýsi polostát, otevřelo se zde pole pro politický aktivismus této školy. Dnes je Unie evropskou baštou liberální demokracie, rozuměj progresivismu, proto je hlavní unijní agendou boj za lidská práva všude na světě, často na úkor ekonomických vztahů, přičemž lidská práva slouží jako generátor minoritních komunit s následným vyzdvihováním jejich problémů. A někteří stoupenci Zelené dohody na půdě EU se ani netají názorem, že tato dohoda je pouze zámlinkou pro splnění cíle frankfurtské školy, pro rozbití svobodné západní společnosti.

V této části je kniha myslím do značné míry politickým manifestem současného českého konzervativního myšlení, a sice té jeho části, kterou lze asi stručně označit nálepkou atlantický

(neo)konzervativismus. Podstatně pasáže věnuje autor věcnému rozboru i té části českého konzervativního myšlení (a současně i obdobných proudů představovaných v Maďarsku panem Orbánem a na Slovensku aktuální vládní koalici), která hovoří o politice všech světových směrů, příklonu k Rusku a multipolárním světu. Takové nápady označuje p. Novotný za naprosté iluze a nesmysly. Jeho závěr je takový, že evropské státy se musí naopak soustředit na posilování svých schopností podporovat USA v udržení vlády Západu nad světem, a to zejména obnovit vytrácející se schopnost vládnout pomocí vojenské síly, což vyžaduje i odpovídající posun v nastavení vnitřní kultury západních zemí, aby mentalita našich národů uvedený cíl podporovala, a nesabotovala ho.

Kniha má malý formát a je útlá a čtenáři se za nevelkou časovou investicí odmění podnětnými informacemi a myšlenkami. Geopolitických úvah jistě existuje velké množství a celkový trend oslabování západní dominance popisují patrně všichni autoři. Zvláštní přidané hodnoty Světa na rozcestí jsem se snažil naznačit v tomto článku: pohled z české perspektivy, navíc ve vzácné kombinaci s expertizou ve všech věcech námořních. Kdo měl možnost poznat výjimečnost osobnosti autora (například při vystoupeních na sciifistických conech), může si svůj čtenářský zážitek z textu doplnit ještě o další dimenzi hlasu vypravěče.

První věta knihy: *Již déle než dva roky probíhající válka na Ukrajině a teroristický útok hnutí Hamás na izraelské kibucy v říjnu 2023 s následným odvetným vpádem izraelské armády do Pásmu Gazy vedly nejen k rozdílným stanoviskům vlád, ale též rozjitřily světovou veřejnost a rozdělily ji na různé tábory.*

Poslední věta: *Pokud se lidstvo má k tomuto stavu právě se rozbíhající kolem staronové hry o globální trůn přiblížit, s o to větší naléhavostí vyvstává úkol pro Západ, aby i v tomto kole svou hegemonii obhájil, neboť právě euroatlantická civilizace má největší předpoklady, aby vytvořila onu jednotnou globální civilizaci, humánní, demokratickou, průzkumnickou, badatelskou, průkopnickou.*

Jára Mikovec

Databáze knih: 100 % (z 1 hodnocení :-)

Odposlechnuto

Svět na rozcestí jsem přečetl na jeden záťah a je to podrobněji shrnuté a vysvětlené zhruba to, co se snažím sdělovat už dvacet let.

Benjamin Kuras

Úžasná nová zkratka LGBTQ+ už nestačí, je tu FLINTA: ženy, lesby, intersexuální, nebinární, transgender a agender osoby.

Grob

Ježíš si vzal apoštoly stranou a říká jim: „Chlapi, ten chlast omezit. Po té poslední večeři jsem byl dva dny úplně mrtvej.“

P_M

Ne vždy za všechno zlé může pátek třináctého.

Například Richard Krajčo se narodil ve středu.

SKRP09

HLAS MRTVÉHO

Svět si jeho jméno pamatoval. Jako autora, génia, později pak jako kuriozitu, která zmizela ve stínu vlastní slávy. Ale to nastalo paradoxně až po jeho znovuvzkříšení. A bolemo to o to víc. Za svého života z počátku jednadvacátého století byl David Klas znám coby průkopník virtuálních her a spisovatel. Když ale jeho jméno opět zaznělo po téměř devadesáti letech, už nešlo o hry, ale o knihy, jejichž sláva se šířila jako požár.

Knihy, které nikdy nenapsal.

V roce 2073, kdy byl David oficiálně prohlášen za mrtvého, se o něm mluvilo jen jako o „klasikovi z mrazáku“. Složitá nemoc, kterou lékaři nedokázali pořádně podchytit, natož vyléčit, ho přiměla k radikálnímu řešení – kryogennické hibernaci. Tehdy se opět dostala do módy, když se pro ni rozhodl klon Elvise Presleyho. Také slova, která před ponořením do chladu zazněla, byla ikonická. Nikoli samozřejmě „You ain't nothin' but a hound dog!“ ani „Elvis has left the building.“ Poslední Klasova slova byla mnohem dostředivější a adresnější, jak se na veřejného intelektuála a velkého spisovatele sluší: „Obživnu, až budu moci znovu psát.“

Tehdy to znělo jako žert. Když přesně po několika generacích jeho čtenářů Davida Klase probudili, znělo to jako žert znovu. Z rodu těch absurdních, černých kunderovských. Na stejné úrovni proslulosti se nacházel také on. Dokonce díky abecedě o regál výše. Nejprve Klas, pak teprve Kundera. Ano, jméno Davida Klase zcela zaplnilo celý jeden dlouhý regál knihkupectví. Desítky a desítky knih, stovky povídek, tisíce fejetonů, o nespočitatelnosti feuilletonů ani nemluvě, povinná školní četba a zároveň co výtisk, to bestseller, oblíbená kratochvíle paní, dívek, ale i mužů a jinochů, celých rodin, pracovních kolektivů, hluboko v obecném povědomí, literatura citovaná stejně tak u příležitosti státních svátků jako v běžné komunikaci. Jestli zlidověla zvolání ze Slavností sněženek „To zas bude v álejších nablito!“ nebo Švejtkovo okřídlené podivení, poté, co se vyhrabe po bojovém střetu z trosek „Co blázníte, vždyť jsou tady lidi!“, potom věty z děl Davida Klase tagovali sprejeři, tesali a naopak.

Znovuprocitnuvšímu Davidovi trvalo několik dní, než se adaptoval na nový svět. Technologie, architektura i kultura vypadaly jako ze snu, když si ještě hrál na Disneyho se Sněhurkou. Největší šok mu však přineslo zjištění, že jeho vlastní jméno je celoplanetárním synonymem literárního mistrovství. Knihy jako „Tiché světy“, „Mechanické sny“ nebo „Hodiny stojí“ byly považovány za nadčasová díla. Kritici je označovali za výjimečnou syntézu humanismu a technologického vidění. Skvělá zpráva pro každého literáta. Kdyby ovšem byl jejich autorem.

Seděl na posteli a třesoucíma se rukama svíral jedno z děl

nadepsaných David Klas uvádí. Otevřel ho na náhodné stránce a četl slova, která obsahovala jeho typické fráze, styl i myšlenky, prostě nesla jeho hlas. „To musí být omyl, nic z toho jsem přeci nikdy já nenapsal,“ postěžoval si doktorům z týmu, který ho oživil.

Vedoucí týmu, doktorka Heřmanková, se usmála, ale její oči zůstaly vážné. „Technicky vzato ano, napsala to vaše...

ehm, řekněme, mysl. Byla využita jak vaše publikovaná tvorba, tak jako nové východisko vaše poznámky, skicy a fragmenty. Prostě skoro vše, co zbylo v pozůstalosti. Předali je pokročilé umělé inteligenci, která dokázala zrekonstruovat, jak by vaše díla mohla vypadat, kdybyste měl více času tvořit. A uznejte, výsledek překonává očekávání.“

„I kdyby,“ rozčilil se Klas, „co má ‚Foukací harmonika pro slepého?!“

„K té jsem se ještě nedostala, nezlobte se, napsal jste toho hrozně moc.“

„Co můj ‚Tročij na Madeiře?‘“

„To jsem také ještě nečetla. A upřímně, ten název ani neznám. Ale vaše ‚Mechanické sny‘ jsou nepochybně přeci stejně mnohem lepší.“

„Nejsou lepší, nejsou mé! Napsala je nějaká umělotina!“

„Ale vašim stylem. A zlidověly. Raná díla, při všem respektu, nejsou ono, zato vaše zralé období, sama jsem přečetla třicet knih z druhé řady vašich sebraných spisů a těším se na nové. Zhruba za týden mají vyjít ‚Mechanické sny Redux revisited‘. Dcera už leží ve spacáku před knihkupectvím.“

David Klas cosi nesrozumitelného zaúpěl.

„Co říkáte?“ Doktorka Heřmanková si nebyla jista, zda pochopila obsah slov slavného literáta. Digitální asistent hlavního lékaře však porozuměl dobře a zadal systému patřičné pokyny.

Když uléhal David Klas do kryoboxu podruhé, pronesl těsně před sklopením víka opět nezapomenutelnou klasovinu, poslední vzkaz hodný mistra: „Chci vzbudit, až se na mě zapomené.“

Marek Dobeš

Napsáno za pomoci ChatGPT, obrázek Microsoft Designer

Interracial pornotopie

„Chodila jsem s chlápky, kteří se k tomu, aby mi to dělali zaykem, nedali přemluvit, a tenhle to dělá místo pozdravu.“ První kontakt s mimozemšťany může vypadat různě, ale ten, který zažívá náruživá Američanka Georgie, patří rozhodně k těm příjemným. V *Barbarech z Ledové planety* (vydal Laser) od autorky s pseudonymem lákajícím k rozkódování Ruby Dixon dostává český čtenář do ruky asi prvního zástupce erotické (přesněji spíš soft-porn) sci-fi.

Georgie je spolu se skupinou dalších mladých žen unesena slizkými podřobanými ufony, kteří loví lidi jako dobytek. Ztroskotají ale na jiné planetě pokryté sněhem, Georgie jde hledat pomoc, načež je „ulovena“ obřím modrým mimozemšťanem s rohy a... výsledek znáte z první věty tohoto textu. V současné době se v americké sci-fi debatuje o tom, zda nejsou jakákoliv zobrazení Pozemšťanů ve výrazně dominantní a nadřazené roli oproti mimozemšťanům vlastně rasistická. *Barbaři z Ledové planety* této pasti unikají zajímavým způsobem. Mimozemšťan Vektal, který to s Georgií od první ližby tak umí, je svým myšlením v podstatě primitiv, ale je nadřazený, co se fyzické síly i sexuálních schopností týče. Jak by také ne, když je zvyklý uspokojovat drsné soukmenovkyně a když má hrbolátý jazyk a nad vyvinutým penisem ještě jakousi ostruhu, o jejíž užitečnosti nemůže být pochyb.

Georgie poměrně ochotně zapomíná na dívky, které a ni čekají v chladnoucím modulu, a nadšeně zkoumá nové fyzické možnosti Vektalovy. Ano, první kontakt se brzy změnil na druhý, třetí a tak dále. I Georgie má co nabídnout – naučí Vektala

libání a také to, že samičky mají ústa schopná i dalších aktivit. Nakonec po mnohých vyvrcholeních jsou zachráněny i další Pozemšťanky a jsou představeny dalším členům Vektalova kmene. Ukáže se, že místní obyvatelé v sobě mají jakéhosi parazita, který určuje, kteří jedinci se k sobě sexuálně hodí, a který způsobuje hluboké vibrace zvané „rezonance“ připomínající vrnění. Aby Pozemšťanky v nehostinném prostředí přežily, musí se „nakazit“ stejným parazitem. V tom je kniha zajímavá. Není to jen obyčejná erotika, autorka se zjevně snaží vymyslet i jakousi mimozemskou biologii, takže to celé v jakési základní tónině funguje i na stupnici sci-fi žánru.

Vtipné je, že namísto ultraliberální, leč machistické ideologie mužského porna je toto jakési „porno na druhou“. Směřuje totiž ke středostavovské idylce – Vektal a Georgie si slibují, že nebudou už nikdy rezonovat s nikým jiným.

Překlad Šárky Kadlecové docela dobře zachovává svižný, přidržený jazyk vypravěčky. V doslovu se dozvíme, že autorka je členkou motorkářské komunity. Odtud zřejmě fascinace statnými chlápky, kteří se umějí o svou družku postarat v boji i v posteli. Otázka, zda to je science fiction, je bezpředmětná. Byla by chyba vyžadovat od soft porna pravidla kánonu, ale i tak překvapivě příběh řadu z nich splňuje. Ještě větší chybou by bylo brát vše smrtelně vážně – to určitě nebylo úmyslem ani autorky, ani předpokládané čtenářky.

A pozor, ta bezbožnost má v češtině už i druhý díl!

Ivan Adamovič

BRAKOVÁ ČETBA NA DOBRU NOC

Dříve se ty knihy po přečtení vyhazovaly. Nebo naopak s láskou a červenými ušima uchovávaly – pro potomky. Dějiny literatury je donedávna přehlížely jako školní nástěnku. Detektivky. Letecké romány. Červená knihovna. Kalendáře. Junácká literatura. Teď jsou předmětem zájmu literárních badatelů a zatím nejucelenějším uchopením této prvorepublikové populární četby je právě vydaný špalíček *Čtivo* sestavený Pavlem Kořínkem, Stefanem Segim a Michalem Jarešem, vydal Ústav pro českou literaturu AV ČR a Filip Tomáš – Akropolis.

Já jsem si přiložil polínko se Slávou Jelínkem a jeho trilogií *Sir Lee Farguhar*, která patří k nejbizarnějším titulům mé knihovny. Krvák/román pro ženy/erotika/exotický román/fantastika... všechno to devatenáctiletý grafoman semlel v neuvěřitelné dílko, které vytváří téměř kategorii samu pro sebe. Já pro ni zvolil termín literatura transgrese a v textu vysvětluji proč.

Po úvodních přehledových studiích tu naj-

dete spoustu dalších ponorů do jednotlivých děl: Káju Maříka, podprahově lesbický román Lídy Merlínové, Sextánku, Javořickou, myslivecké drama, japonerie, Rodokaps i ochotnickou hru Bratři z Marsu.

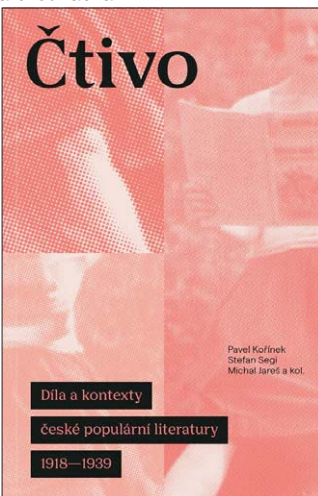
Hle, jak líčí Jindřich Snížek milostný akt na lesní mýtině mezi pylákem a dcerou fořtovou:

„Usmívala se stále a jen oči přivřela k souhlasu. Mužství, které dosud spínal steskem a milosrdenstvím pro všechny ramlice, zaplálo ohněm. A Jenufa, hořící jako pochoděň, položila s nadšením své panenství tam, kam ukazovala na oltáře lidstva idea rodu.“

Hned máte chuť vyběhnout do antikvariátu, což?

Ivan Adamovič

Čtivo: Díla a kontexty české populární literatury 1918–1939, Michal Jareš, Pavel Kořínek, Stefan Segi, Nakladatelé: Akropolis, Ústav pro českou literaturu AV ČR 2024, 680 str., 889 Kč

Nechť vás spálí překladatelský bůh

Za překladem špatným tak, že by se dal krájet (s chutí), leží fantasy sága R. F. Kuangové s názvem *Maková válka*. O jejich prvních dvou knihách už jsme psali [v Interkomu 1/2024], teď konečně vyšel třetí a závěrečný díl, jehož redakce vypadá o fous lépe než u těch předchozích, ale stejně čist (v mém případě poslouchat) tuhle záležitost v překladu z překladu, za který může Daniela Orlando, zavání silným masochismem. Ale nakonec těch čtyřia dvaceti hodin poslechu nelitují zas tak moc, protože Kuangová ve třetím dílu na 648 stranách přináší nepoměrně lepší příběh než u předchozích dílů.

Plochost nezměrného množství postav z minulého dílu je ta tam, protože jejich autorka většinu zabila. Nových je jen pár a příběh dívky, která se z outsiderky stane generálkou nikanské jižní armády a zatočí se všemi nepřáteli, je lineární a v zásadě logický. Navíc všechno podstatné už autorka vysvětlila na neopodstatněném množství papíru v minulých knihách. Ke kvalitě četby přispěje i to, že Orlando použije v celém překladu pouze 2x slovo rauš. Ostatních stylistických neohrabaností, rozkolísanosti stylu a krkolomnosti je tu ale opět jako máku.

Trilogie se dozajista nestane jednou z nejzásadnějších fantasy posledních let, jak tvrdí jakýsi zahraniční recenzent. Kuangová vyniká pouze ve dvou věcech – ve vykreslování psychiky nestabilní a v zásadě nesympatické hlavní hrdinky Ryn a v popisech válečných hrůz a útrap, které vleklý konflikt přináší civilnímu obyvatelstvu. Své postavy také nešetří, např. i vojáci musí při náročném přechodu hor sáhnout po lidském mase.

Oproti minulým dílům ubylo všeobecně šamanství, které z celé knihy dělá fantasy ponejvíc. Zároveň se ale autorka potřebovala soustředit na popis válečného tažení, takže si nadpřirozené prvky ponechala spíše jako ornament (což je jen dobře). Ryn sice pálí o sto šest, ale trojlístek šamanů z předchozí

generace, jenž má potenciál změnit celou šachovnici, využije autorka úplně jiným způsobem, než by čtenář čekal.

Ostatně o zvraty není ve *Spalujícím bohu*, jak se kniha jmenuje, žádná nouze. Pochválit můžeme i to, že jde převážně o zvraty k horšímu, zkrátka a dobře válka je hrozná a dějí se v ní příšerné věci, které zasahují obě strany. Pokud jste nějak přežili první dva díly, ten třetí vás rozhodně příjemně překvapí, a to i samotným závěrem, který je sice jeden ze tří nejpravděpodobnějších, ale do poslední chvíle nevíte, jestli na takové zakončení má autorka koule. O hrdinku se v tomto ohledu strachovat nemusíte, ta je má největší ze všech postav.

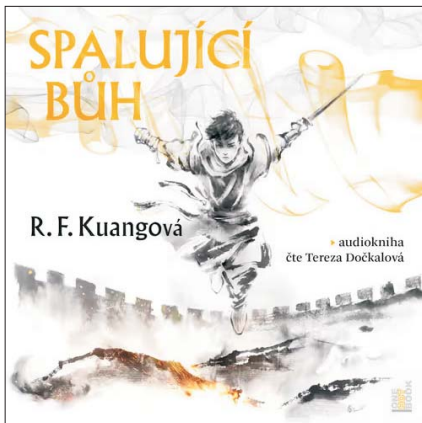
Nakonec snad ještě zmiřme roli Hesperianů, těch západních d'áblů ve vzducholodích, již odmítají existenci šamanismu ve jménu jediného Boha, jakéhosi Stavitele. K obyvatelům Číny, pardon, Nikanu, přistupují jako k méněcenným podřadným bytostem, které jsou předurčeny svou zaostalostí k ovládnutí politickému i ekonomickému. Zároveň jsou popsáni jako civilizace o celé stovky let technologicky vyspělejší než domorodci, u nichž obdivují jen hedvábí a porcelán. A opium. Zároveň domorodé obyvatelstvo (nebo jeho část) si uvědomuje, že cesta vpřed vede pouze skrz částečné zotročení, během něhož budou týt z plodů západní civilizace.

Na konci knihy je celý Nikan naprosto rozvrácený a uprostřed nejděsivějšího hladomoru, jaký kdy říše zažila. Ale západ čeká, aby přivezl humanitární pomoc – a svoje kněží. Inu, lepší závěr jsme si, my, d'áblové ze západu ve svých vzducholodích, snad ani nemohli přát. I když snad... Možná konec, který by nepřekládala Daniela Orlando...

Ricarderon

P. S.: Tereza Dočkalová jako interpretka si zasluhuje obdiv. Tohle přežít musel být výjimečný výkon!

R. F. Kuangová: Maková válka #3, OneHotBook (2024)

Odposlechnuto

V přímém přenosu teď vidíme, že Evropa je takový skanzen, ve kterém se jen neustále debatuje a sní o tom, jaký by svět měl v ideálním případě být a jak by státy měly spolupracovat na globální úrovni. Ale to je pryč. Já se z toho neraduju, ale je to pryč. Ten svět, jaký jsme tu teď 35 let zažívali, svět globální propojenosti, kdy se postupovalo podle domluvených pravidel, což hrálo Evropě i Česku do karet, je pryč. Představa, že tu bude fungovat ta naše měkká moc, že jdeme příkladem a všichni nás budou následovat, na to už se dneska nehraje. Musíme se probudit. A Donald Trump není příčinou té situace, on je jen jejím důsledkem.

Alexandr Vondra

Když jste celý v černém a někdo se vás zeptá „Kdo umřel?“, rozhlédněte se po místnosti a odpovězte: „Ještě jsem se nerozhodl!“

KENJIRO

Moudrost nepřichází s věkem.

Někdy přichází věk sám...

HOWKING

Projíždíme kolem poslední odbočky před nárazem do zdi.

Jakub Landovský

Když má žena na sobě bikiny, je z 90 % odhalená.

Muži ale mají dost slušnosti, aby se dívali jen na ty zakryté části.

KENJIRO

Jsou tři typy lidí. Audiálové, vizuálové a kinestetikové. Audiálové vnímají informace sluchem, vizuálové očima a kinestetikové kůží a tělem. Ukázalo se, že nejvíce je kinestetiků. Většina lidí totiž dokud nedostanou přes držku, nepochopí ani hovno.

JYRKA

Přebor autorů fantastiky 2024

Vyhodnocení PAF 2024

Začátkem prosince 2024 na brněnském Fénixconu vyhlásil Michael Bronec výsledky patnáctého ročníku ankety PAF (Přebor autorů fantastiky), kde hodnotíme úspěšnost účastníků literárních soutěží žánrů sci-fi, fantasy a hororu za uplynulý rok.

Do ankety PAF za rok 2024 jsme zahrnuli výsledky z těchto soutěží: Cena Karla Čapka (dále jen CKČ, čtyři kategorie), Daidalos, Žoldnění fantazie, Rokle šeré smrti (dvě kategorie), o Stříbřitělesklý halmochron (dále jen Halmochron), o Krvavý brk (dvě kategorie), Vidoucí, Sardenské legendy a Spionátor.

V roce 2024 soutěžilo v literárních soutěžích s fantastickou tematikou celkem 466 povídek, z toho se do PAF probojovalo 96 povídek od 110 autorů. Od roku 2008 (počátek evidence PAF) se literárních soutěží s fantastickou tematikou zúčastnilo celkem 12 853 povídek, z nichž 1755 se dostalo do evidence PAF. Tyto povídky napsalo 674 autorů. Statistiku s nevěšdním nasazením (jako každoročně) zpracoval Vladimír Němec.

Obsazení nejvyšších příček žebříčku

Na vrcholku žebříčku úspěšnosti se získkem 31 bodů stanula **Lucie Tringelová Kaňová**. V soutěži Žoldnění fantazie vybojovala 1. místo za povídku *Potkat vílu*, v Halmochronu získala 1. místo za povídku *Restart*. V soutěži Rokle šeré smrti vyhrála 2. místo za povídku *Návštěva*, v soutěži o Krvavý brk získala 3. místo za povídku *Školení*.

Druhou příčku s 20 body obsadil Jan Vrána. Získal 1. místo v CKČ, v kategorii krátká povídka, za dílo *Pod mostem* a 1. místo v CKČ, v kategorii mikropovídka, za dílo *Medard* (pro úplnost dodáváme, že Jan se v posledních letech v kategoriích mikro a krátká povídka CKČ opakovaně umisťoval na druhých a třetích postech).

O třetí místo přeboru se dělí Markéta Holá s Lukášem Vla-

sákem, protože nasbírali shodný počet 13 bodů. Markéta Holá prorazila s mikropovídkami v CKČ. Získala 3. místo za povídku *Malfunkce* a 6. místo za povídku *Smrt s troškou pepře*. Spoluhraní třetí příčky PAF 2024 Lukáš Vlasák se v Žoldněních fantazie umístil na 3. postu s povídkou *Párazit* a v soutěži Vidoucí obsadil 6. místo s povídkou *Ice Ice Baby*.

Na dalších příčkách žebříčku se umístili další nadějní borci: Irena Lišková, Martin Vondráček, Martin Lochman, Kakrfóna Hrmalajtová, Nela Fabíková, Michal Šimeček a další. (Podrobný výčet až do 98. místa najdete zde:

<http://paf.fandom.cz/poradi.php?actRok=2024>

Všem statečným přeborníkům PAF srdečně gratulujeme!

Rozhovory s vítězi PAF 202

Přebor autorů fantastiky je sice mině s mírnou nadsázkou, ale přesto vypovídá o míře úsilí, kreativitě a zdravé úpornosti oceněných autorů. Abychom motivovali další autory, položili jsme držitelům prvních tří míst přeboru několik otázek:

MD: Jak dlouho píšeš, a co máš rozepsané právě teď? (klidně se chlub, propaguj!)

Lucie Tringelová Kaňová: Oficiálně píšu od roku 2020. Vše, co jsem napsala do té doby, bych si nedovolila vytažovat veřejně na světlo :D Dlouhá léta jsem příběhy nosila jen v hlavě a byla líná většinu z nich zkoušet dostat na papír. Nyní mám rozepsán hororový příběh o rodině, která na Vánoce odjede na chalupu a přivaly sněhu nebudou to jediné, co je překvapí. A když už se můžu chlubit... Na začátku března mi vyjde druhá kniha, tentokrát z hororového žánru s názvem *Bába*.

Jan Vrána: Asi v jedenácti letech jsem dvěma prsty tloukl do maminčina psacího stroje fantaskní příběhy, které sice neměly žádnou hlavu, zato asi tři paty. To bych ale nepočítal. Pak jsem si léta kupoval *Mloky* a u některých povídek jsem si říkal, že

Mlok 2024 - Nejlepší sci-fi a fantasy povídky roku 2024

Připouštím, že to může být i tím, že jsem loni neměl příliš času na čtení, ale za mě podtitul *Mloka* - Nejlepší sci-fi a fantasy povídky roku 2024 - platí nejen pro tento ročník Ceny Karla Čapka, ale pro celou produkci loňského roku. Zvláště pak v kategorii krátkých a mikro povídek. A ano, pořadí loňského PAF tento můj dojem jen potvrzuje.

Povídka *Malfunkce* Markéty Holé, kterou *Mlok* začíná, naznačila převažující žánr knihy, totiž roboty a umělou inteligenci. Skvěle vystihla atmosféru komercializovaného Staroměstského náměstí blízké budoucnosti, a přestože ústřední myšlenka, totiž roboti *lidštější než lidé*, není nejnovější (se skromností sobě vlastní připomenu stejnojmenný samizdat, který jsem vydal už v roce 1985), dohnala nedostatek původnosti humorem a spoustou trefných postřehů.

Medard Jana Vrány si od robotů odskočil k prastarým spícím a obohatil knihu o žánr hororu, navíc s dětským hrdinou. V kategorii mikro obsadil první místo, stejně jako s fantasy *Pod mostem* v krátké povídce, kde mě však pro neotřelý humor více zaujalo *Sourozenectvo spravedlivých* Jaroslava Havlína o „vzpouře“ domácích spotřebičů a snívý horor Martina Vondráčka *Přestupní*.

Zato v kategorii povídka se na vítězi shodnu s porotou, *Časový odpad* Vlastimila Boháče přináší několik nových nápadů ve zdánlivě vyčerpávaném tématu časovek. **ZR**

„to bych přece zvládnul taky“. Jenže zůstalo jen u pocitu. Na jednu mi bylo 37, měl jsem rozepsaných několik nedotažených věcí a deadline byl zase za dveřmi. Tak jsem jednu z nich poslal, tak jak byla, bez korektur, vědom si všech nedostatků. Do tisku neprošla (dneska jsem za to rád), ale všiml jsem si, že ji někdo dal dokonce na první místo, což mě povzbudilo. Příští rok jsem se hecnul, dal do toho poctivě všechno a skončil jako druhý. No, a protože jsem chtěl být první, tak jsem v tom pár let pokračoval a teď mám klid.

Co plánuji, ví jen pár nejbližších, a bojím se, že když o tom budu mluvit, tak se z toho „vykecám“ a nikdy to nedodělám. Je to víc různých témat, obvykle nedokážu sednout k jediné věci a napsat ji od A do Z rovnou. Mám třeba už řadu let rozdělaný delší příběh, kterému opravdu hodně věřím, moc se na něj těším, ale je tak smutný, že se mi to samotnému špatně píše.

Markéta Holá: Jsem takový hodně přestárlý začátečník, o psaní se pokouším od svých desíti let. V poslední době se mi oproti fantasy zalíbilo víc sci-fi. Mám rozepsané české postapo s prvky fantasy a humoristiky, usiluju tam o nezdolné optimistické postavy v neoptimistickém světě. Zatím to testuju na povídkách. Ráda teď píšu české prostředí, protože se dá napat spoustou referencí, které snad některé čtenáře potěší. Např. někdo se vydá na Strakonické duny, dá si dvanáctku Novobrnno, a pak se dá do boje s androidy, kteří ztratili schopnost se opravovat, a tak jsou závislí na těch nenáviděných inženýrech ze ČVUTU. Naštěstí blaničtí rytíři usoudili, že apokalypsa už je pro český národ dostatečně ohrožení, aby vylezli ze svých děr a něco s tím udělali.

Lukáš Vlasák: Píšu od léta před první třídou základky, kdy jsem začal s fanfikcí Ferdy Mravence. Když mi pak máma nechala moje výtvary svázat, pochopil jsem, proč jsem tady: musím dostat svoji „práci všeho druhu“ na pulty knihkupectví! Vždycky jsem se chtěl živit tvorbou textů, ať už by to znamenalo cokoliv, a nejdřív nevědomě a pak i vědomě jsem za tím směřoval třeba při studiu. Jsem rád, že se mi to částečně splnilo, protože dneska pracuju jako redaktor dětských knížek.

Aktuálně se týden co týden zabavuju svým volnočasovým projektem, který se psaním souvisí. Je to tvorba podcastu „Proč je to bestseller“. V tomhle audio pořadu na YouTube a Spotify rozebírám aktuální knižní hity a občas píšu i povídky ve stylu daných autorek a autorů. Zkrátka mě baví povídat si o příbězích (klidně sám se sebou), a protože už to doma nemohli poslouchat, pořídili mi za kamaráda mikrofon. Zvu vás k poslechu!

MD: Která z tvých oceněných povídek Tě při psaní nejvíce bavila a proč?

Lucie Tringelová Kaňová: Rozhodně mě bavily všechny – snažím se psát tak, abych po zavření souboru měla radost z toho, co se mi toho dne povedlo. Srdci nejbližší ale asi bude *Potkat vílu*. Povídka je tak trochu smutná, ale na druhou stranu i pohladí. Původně jsem měla v plánu napsat velmi hororovou záležitost, ale příběh si nakonec zvolil úplně jinou trasu.

Jan Vrána: Nejvíc mě paradoxně bavila povídka, která vůbec neprošla do nominací. Ale z těch dvou určitě *Pod mostem*,

hlavně ten ústřední dialog. De facto jsem nechal obě postavy v hlavě žvanit, dobře se bavil a jen jsem to zapisoval. U *Medarda* bylo mnohem víc dohledávání reálií ohledně dětských domovů, policejních postupů, terminologie atd., naštěstí mi s tím kamarád, co dělá u PČR, hodně pomohl.

Markéta Holá: Obě jsem si užila. *Smrt s troškou pepře* jsem psala v rámci workshopu, tak to byl takový společenský zážitek. *Malfunkce* pro mě byla supr odreagování od tenkrát čtyřměsíčního mimina. Hlavně ty různé reference mě bavily. Takové blbosti jako čokoládová *Tatranka Trio – bez cukru, bez lepku a čokolády...* a tak. Píšu hlavně pro radost a ráda bych, aby text přinesl něco pozitivního čtenáři.

Lukáš Vlasák: Určitě *Párazit*, který se umístil v Žoldněřích. Psal jsem ho v takové odlehčené, sebeironické ich-formě, hrál jsem si přitom i s jazykem a zjišťoval jsem, že je to asi styl, který mi jde od ruky nejvíc. Objevil jsem takový svůj hlas, který bych chtěl do budoucna dál rozvíjet. Taky jsem si u *Párazita* ozkoušel dvě věci, kterých jsem se předtím bál, i když jsem tušil, že budou ku prospěchu. Před odesláním do soutěže jsem ho protáhl důkladným betačtením a redigováním od jiného profika. A taky jsem při rešerších šel do terénu a vyzpovídal známého, který stejně jako hlavní hrdina pracuje ve vodárnách. Dozvěděl jsem se spoustu detailů, které mi pomohly vystavět fungování světa, kde ani obyčejná voda není, čím se zdá být.

MD: Jak Tě napadají tvé postavy? Stojí Ti předlohou konkrétní lidé?

Lucie Tringelová Kaňová: Šablony jak fyzické, tak povahové jsou všude kolem nás a přiznám se, že si občas tu a tam kousek vypůjčím a přetvořím k obrazu svému.

Jan Vrána: Ne, nikdy! Rušilo by mě to. Píšu převážně fantasy a vnášelo by mi to do tvorby nežádoucí vjemy z reálného světa asociacemi s tím člověkem.

U postav to ale nezačíná. Postavy jsou hlína tvarovatelná podle formičky zvané *motivace*. Není pro mě smyslem psaní vymyslet si cool týpka s mečem a pak nějak přesvědčovat čtenáře o tom, že je to fakt frajer. Důležité je sdělení, pointa, příběh, který chci říct, otázky, které chci zodpovědět. Třeba: proč by měl troll vysedávat zrovna pod mostem? Proč tu puberťáci čmárají po zdech? Co když to není jen bezduchý vandalismus? A už žmoulám slovní hlinu, dle formičky *motivace* vytvaruju postavu, která mi tam nejlépe pasuje, nechám vytvrdnout a je to.

Markéta Holá: Boj o totální originalitu jsem vzdala, vše už prostě bylo napsáno, natočeno, nakresleno... Dřív jsem si připadala jako největší padělatel, když někomu moje psaní připomnělo to či ono. Nezbyvá než si s tím nelámat hlavu, přijmout to a kombinovat. Ráda si teď půjčuju určité pozitivní aspekty skutečných lidí, hlavně těch kolem mě. Pak se na to samo nejlepší něco z oblíbené literární postavy, trocha řemeslných prvků a všechno to vyklíčím podle potřeb příběhu. Ten asi udělá na postavě nejvíc práce a ona zas na něm.

Lukáš Vlasák: Postavy tam vždycky nějak jsou, od začátku nápadu na příběh. Jsou jeho nedílnou součástí. Nemodeluju je nějak záměrně nebo podle skutečných vzorů. Možná si některé detaily vypůjčím od lidí ze svého okolí, ale nikdy ne kompletní

figury nebo osobnosti. Moje hlavní postavy vycházejí z větší míry ze mě. Ne že bych to byl já pod jiným, papírovým jménem, ale řeší to, co trápí nebo zajímá mě. Problémy nebo dilemata. Fantastika mi umožňuje je přesadit do jiného světa, zveličít nebo schovat za metaforu anebo si třeba z určitých strachů vysřelit totální nadsázkou.

MD: Prošel/prošla jsi nějakými kurzy tvůrčího psaní nebo jsi samouk? Máš s nimi pozitivní zkušenosti, nebo se spíše kloniš k názoru, že k úspěšnému psaní postačí talent, fantazie a vytrvalost?

Lucie Tringelová Kaňová: V roce 2020 jsem se poprvé začala poohlížet po různých psacích skupinách, radách a workshopech. Něco jsem si vzala k srdci, něco ne... ale to, co mě nejvíc nakoplo, byla vstřícná psací komunita, ochotná odpovědět i na největší kravinu. V té době jsem dokonce absolutně netušila, co to je nějaká normostrana nebo počet znaků bez mezer. Mno, a taky bylo fajn zjistit, že ne všichni jsme dokonalí češtináři, že všichni umíme šilené překlepy a děláme si poznámky, které o pár hodin později absolutně nedávají smysl.

Jan Vrána: Betty McDonalovou na jeden takový kurz přihlásila její sestra. Shrnula svou zkušenost slovy: „Na kurzu tvůrčího psaní se sešla řada lidí, kteří neměli co říct, a nevěděli, jak to mají napsat“. Vždycky se mi to vybaví, když přijde řeč na tohle téma.

Na druhou stranu jako ve všem – když chci něco dělat, měl bych o tom něco vědět. Je tady spousta instruktážních knížek i videí o psaní od skutečných mistrů (King, Gaiman, Sanderson...). Viděl jsem jich řadu, přečetl pět. A když člověk přečte dvě až tři, zjistí, že v těch dalších se často opakuje to, co už jinde četl. Ale to nevadí – tyhle opakující se věci tvoří zhruba ten podstatný základ, který člověku pomůže vyvarovat se úplných kiksů. Vyhovuje mi to takhle asi víc než v podobě nějakého hromadného semináře. Tohle je ale hrozně o nátuře – věřím, že jiným lidem ta hromadná podoba s jakýmsi dáváním hlav dohromady sedne lépe.

King tvrdí, že pokud v člověku psaní apriori není, nedá se vytrénovat. Nedokážu to posoudit. Ale i s nějakou dávkou vrozeného talentu si člověk ušetří spoustu dřiny vyhledáním alespoň trochy obecné teorie. Jedno v jaké formě.

Markéta Holá: Jako puberťák jsem absolvovala workshop Evy Hauserové, je to pro mě moc hezká vzpomínka. Nejvíce jsem se naučila na kurzech Míly Lince a poličku mám plnou Markéty Dočekalové.

Přijde mi, že každý má svojí literární cestu jinou, ale tak či tak je potřeba se nějakou formou vystavovat zpětné vazbě a znát aspoň základy. Pokud teda nepišu jen terapeuticky pro sebe, což je taky úplně ok. Kurzy jsou za mě moc fajn, ale nakonec to podle mě je stejně nejvíc o té vytrvalosti.

Lukáš Vlasák: Nejsem samouk, vždycky jsem tenдовал k hledání mistrů, od kterých bych jako pokorný učedník vstřebával moudrost :D Nejdřív to bylo v knihách a videích o tvůrčím psaní a v nedávné době i v těch kurzech. Chci zmínit workshopy pražské knihovny Sed' doma a piš (které vedou Míla Linc a Jarmila Kašparová) a projekt Klub psáčů Petra Hanela. Ti mě za

poslední dva roky posunuli o tolik, že bych si na to sám svým hlemýždím tempem přicházel desetiletí.

MD: Jaká kniha z těch, které jsi v poslední době přečetl(a), Tě nejvíce zvedla ze židle?

Lucie Tringelová Kaňová: V tom negativním smyslu jde o knihu *Dracul*, autoři D. Stoker a J. D. Barker. Ti dva se dopouští chyb, které lze odpustit začínajícímu autorovi, ale redaktor by je měl rozhodně vychytat. Dovolím si příklad: vyděšené děti utíkají v noci lesem – po cca čtrnácti letech jsou schopny si vybavit, zda tenkrát viděly z bažiny se vynořit pravou či levou ruku. Ty stejné děti jdou také vykopat hrob, aby si po těch letech prohlédly tvář nebožtíka a ujistily se, že to byl ten, který byl u nich tenkrát na večeri (pro zajímavost, chlapec jej vlastně ani neviděl, protože už týdný jedl jen ve svém pokoji). Rumunský bača ze 16. století, písíci dopisy své milé, je už jen smutná třešnička na zkyslém dortu. Víím, že čtenář je ochotný odpustit kde co, ale jsou příběhy, které si zaslouží tu nejlepší péči, a zrovna tento nedostal ani tu základní.

V tom pozitivním smyslu mě ze židle skulila *Smrt před úsvitem* od R. R. McCammona. Ta kniha je naprostým opakem odfláknutého *Dracula* a dostala tu nejlepší péči od samotného autora, což je jasně snad z každé věty.

Jan Vrána: Je řada věcí, které mě nesmírně nadchly a můžu určitě doporučit:

– Bacigalupio *Čerpadlo 6* – znepokojivé vize blízké budoucnosti, sociální témata, střety kultur, hranice estetiky, otrockví, vodní či potravinové zdroje, rodičovství a kontrola porodnosti, vzdělávání, toxicita prostředí, rozvojový svět, zdravotnictví a pracovní trh. Jsou v tom pointy jak rány kladivem. Do hlavy. Tohle je absolutní skvost a mělo by se to dostat do osnov.

– Od Wegnera *Sekera a Skála...* – má tak krásně vykreslené postavy i prostředí, že jsem se do toho ponořil jak do vany. Škoda, že tu vyšly jen dvě knížky. Tohle je přesně ten styl, jaký mi na našem trhu hrozně chybí. Dlouhodobě.

– Z novějších třeba Gaiman a jeho *Krátké fikce a disturbance* – bonboniéra kratičkých, horečnatě snových vizí na nejruznější témata. Gaiman je v tomhle přeborník.

Mám všeobecně rád povídkové knížky. Nesnaží se roztáhnout jednu myšlenku na román a docpat to vatou či zbytečnou kýčovitou love story. Neplývají čtenářovým životem. A když už je v nich slabý kus, tak aspoň není dlouhý.

Markéta Holá: Islandská detektivka *Černá díra*. Autorka Yrsa Sigurdardottir umí i znásilnění a vraždu dítěte napsat nevulgárním a citlivým stylem. Povoláním jsem dětský psychiatr, takže hodně oceňuji takové příběhy, kde mi chování a prožívání postav přijde hodně realistické, ale zároveň je děj natolik fantastický a necynický, aby mě to úplně nedeptalo.

Lukáš Vlasák: Beru to zvednutí ze židle jako pozitivní a mám takové knihy dvě. Obě souvisí s mým podcastem o bestsellerech. První je možná nečekané pro autora fantastiky kniha *Bábovky na konci světa* od Radky Třeštkové. I když je to spisovatelka provařená v médiích, i těch bulvárních, která se nebojí humbuku, její knihy jsou pro mě suverénním řemeslem a psy-

chologickým ponorem do postav, které třeba nesnášíte, ale musíte se na ně fascinovaně lepit až do – většinou – tragického konce. Aktuálně to nejlepší z českého literárního mainstreamu. Druhá je kniha *Syndikát* od Leoše Kyši. Ten jsem právě dočetl a nemůžu uvěřit tomu, jak přesně se trefil na hlavičku hřebíku téhle doby. Díky (kvůli?) umělé inteligenci je sci-fi tady! Bavilo mě v něm všechno, od AI sluhu s projevem Saturnina až po kotletovské prvky, které v sobě Kyša ani pod tímto jménem nezapře.

MD: Je něco, co bys chtěla vzkázat či doporučit čtenářům nebo začínajícím autorům? (Tuto otázku pokládám každoročně, a dávám tím šanci odpovědět i na takové otázky, které vůbec položeny nebyly):

Lucie Tringelová Kaňová: Ať se nebojí mazat, popřípadě vymout a uschovat do souboru „Co kdyby náhodou.“ Většina literárních soutěží má velmi omezený maximální počet znaků – a já měla snad vždy problém se vejít. Jsem notorický vykecávač a krátké texty neumím. Pak mi ale nezbylo nic jiného než zatnout zuby a mazat – věty, odstavce i celé strany. A zpětně musím přiznat, že to textu vždy prospělo. Často jsem nechala zmizet i části, ze kterých jsem měla během psaní radost, že se mi extra povedly. Ve finále v příběhu vůbec nechyběly.

Jan Vrána: Mějte co říct. Dopřejte si dostatek podnětů a přemýšlejte o nich. Proč jsou věci tak, jak jsou, a co by mohlo být, kdyby. Psaní je pro lidi, které baví přemýšlet. Jakmile dojdete k myšlence, kterou budete chtít sdělit, dokážete ji i napsat. A lidi to bude bavit, protože jste jim vnukli myšlenku a teď ji můžou chvíli přealovat v hlavě. Neboť i čtení je pro lidi, které baví přemýšlet. Pro ty ostatní jsou tu různé TikToky.

Markéta Holá: Tak začínajícím autorům vzkážu, že jsem ráda mezi nimi. A čtenářům, ať kašlou na Sandersona a čtou české autory. Pijde mi, že některé soutěžní sborníky obsahují lepší počtení než většina populárních titulů. Obzvlášť jsem fanda všech textů, co nejsou jen drsný, cynický, woke a plný toxické oduševnělosti. Toho jsem za poslední roky trochu přesytená, hlavně teda v rovině zahraniční tvorby filmové, seriálové i knižní. Je to čistě subjektivní věc, lidské neštěstí mě bohužel živí, tak si chci odpočinout v příbězích, které to aspoň umí nakombinovat s něčím jiným.

Lukáš Vlasák: Jak jsem zmínil v odpovědi o kurzech tvůrčího psaní – já jsem vždycky PRO učit se od zkušenějších, vstřebávat poučky, pravidla, strukturu, vzdělávat se v oboru. Ale téměř pokaždé, když si sedám k vlastnímu textu, snažím se na všechno zapomenout a psát tak, jak v dané chvíli nejlíp dovedu. Se vším, co jsem se doteď naučil, a s vědomím, že toho ještě mnohem víc neumím. Přijmout to a nestresovat se z toho. Za sebe doporučuju nepsat podle vypisků z kurzů a knih, ale srdcem, jak je to podle vás pro váš příběh momentálně nejlepší. Snad je to srozumitelné :-)

Za realizační tým PAF děkujeme finalistům za rozhovor **a přejeeme hodně dobrých nápadů pro příští soutěže.**

Článek napsala a rozhovory s finalisty vedla

Miroslava Dvořáková, mluvčí PAF

Jako čerti v palírně

Minulý týden (ten třetí lednový) bylo v kosmonautice živo – v jistém smyslu až moc. Společnost Space X Elona Muska podnikla další pokus s kosmickou lodí Starship. To je to monstrum, uvažované pro let na Mars. Pokus se povedl napůl. První stupeň se po splnění úkolu vrátil na zem a přistál v ocelových kleštích, horní stupeň ale explodoval a jsou z toho efektní fotky.

Na rukou si ale neseděl ani Jeff Bezos a jeho společnost Blue Origin. Vypustila raketu New Glenn, která má konkurovat Muskovu Falconu 9. Také její první stupeň je přistávací, přistávat má na plošinu dálkově ovládané lodi.

Vypuštění se pozdrželo, protože do oblasti přistání zakufrovala cizí loď a bylo to trochu, jako když se chystá balet a na jeviště někomu uteče pes.

Úspěšný pokus mají za sebou také Indové. Podařilo se jim na oběžné dráze spojit dva satelity. Po desetiletích spánku státní organizace NASA vletěli Musk a Bezos do kosmonautiky jako čerti do palírny a udělali v ní pořádný vír.

Nicméně se přiznám, že kvůli tomu tady dneska nejsem. Živo na oběžné dráze je v poslední době jaksi pořad, právě díky čertům v palírně. Zaujalo mě rozhodnutí Světového památkového fondu zařadit do seznamu ohrožených památek Měsíc. Rozumíme si dobře, jde o Měsíc, Lunu, naši oběžnici.

Tento fond funguje pomalu už 60 let. U začátků byla starost, aby šikmá věž v italské Pize nespada – před pádem ji mělo zachránit zmrazení půdy kolem ní a pod ní. Vedení fondu znepokojují „zrychlující se lunární aktivity“, které se konají, cituji, „bez odpovídajících protokolů o ochraně“.

Ono na tom něco je. Na Měsíci přistálo celkem šest lodí programu Apollo. Žádný kosmonaut po sobě nezametil stopy v měsíčním prachu.

Co horšího, nechali tam haraburdí, jako jsou lunární dížky a fotoaparáty Hasselblad a startovací platformy. Na měsíčním povrchu se válí pět opuštěných vozítek ruské, americké i čínské výroby. Je z toho divoká skládka, která bude na Měsíci strašit do skonání věků.

Mohlo by ale být hůř. Český fantasta J. M. Troska popisoval už před 80 lety paprskomet inženýra Farina, kterým je možné do tváře Měsíce vypálit nápis čitelný ze Země.

Farin tam vypálil slovo PAX, tedy MÍR. Mohlo to být horší. Vyprávělo se přece o kosmických závodech Rusů a Američanů. Rusové nabarvili Měsíc načerveno. A Američané? Na červenou plochu napsali Coca Cola.

Tak daleko ještě nejsme, ale co není, může být. Ještě že máme regulační organizace. Ty dovedou čerty v palírně zkrotit, NASA by mohla vyprávět.

Ondřej Neff

Autor je vydavatel internetového deníku Neviditelný pes

Odposlechnuto

Na pozvání premiéra Fica přijeli pomoci s napadeným katastrem nemovitostí IT specialisté z Ruska. Databáze katastru se jim podařilo kompletně obnovit a po obnově se ukázalo, že veškeré pozemky na Slovensku patří Ruské federaci. **MINON**

Časem s vědou - únor

● velkých činech vědy, techniky a medicíny

Jistě bychom se tu mohli vrátit až ke Galvanimu a jeho více než 200 let staré představě „živočišné elektřiny“ (už v jeho době byl na čerstvých mrtvolách prokázán stah srdečních síní i komor po elektrickém podráždění), vstupme však rovnou do poloviny minulého století, kdy znalosti pokročily natolik, že výzkum elektrické stimulace srdce začal mít reálnou naději na úspěch.

O prvním interním kardiostimulátoru neboli pacemakeru ve světě (Švédsko 1958) i u nás (IKEM Praha 1962) jsme tu už psali (*IK 7-8/2012*). Ten napravoval příliš pomalé tepání srdce, avšak byla tu ještě jedna hrozba – tep zrychlený tak, že přecházel ve fibrilace, tedy nefunkční chvění myokardu vzniknuvší změnami příslušných srdečních impulsů, v podstatě zástava srdce. Pokud se to stalo v dosahu externího defibrilátoru (používaného od 1956 v USA, u nás od 1960), přiložily se pacientovi na hrud' dvě elektrody a přesně definovaný elektrický výboj srdce znovu nahodil do rytmu. (Tato navýsost dramatická a zprvu i vizuálně atraktivní procedura dodnes nesmí chybět v žádném trochu delším televizním seriálu z posledních desetiletí.) Problém spočíval v tom, že většina takovýchto příhod nastávala mimo nemocnici, v terénu, a tudíž končila fatálně. O tom se osobně přesvědčil i kardiolog Michel (křtěný Mieczysław) Mirowski. To byl pozoruhodný chlapík. Těsně před válkou, to mu bylo patnáct, sám uprchl před nacismem z rodné Varšavy do Sovětského svazu, kde přežíval v příšerných podmínkách. Zbytek jeho rodiny zůstal a všichni její členové zahynuli. Po válce vystudoval medicínu v Lyonu a začal působit v malé nemocnici u Tel Avivu. Jeho tamější šéf trpěl záchvaty zrychleného tepu s hroznou fibrilací. Při jednom takovém doma zemřel. To se stalo v roce 1966. V tu chvíli Mirowského napadla představa přístroje tak malého, že by se dal voperovat do těla. Tam by neustále hlídal pacientův tep a při nástupu fibrilace by přesně umístěným a dávkovaným výbojem do srdce nastolil opět normální rytmus.

Dva roky poté se doktor Mirowski stal ředitelem nové koronární jednotky výzkumné nemocnice Sinai v americkém Baltimore. Tam se v červenci 1969 společně s mladším kolegou Mortonem Mowerem pustil do vývoje implantabilního defibrilátoru. Za měsíc měli v kupě první hrubý prototyp, který otestovali na psovi. Publikace ale vzbudila negativní reakce (padaly názory, že to je „časovaná bomba v těle“), což ztížilo financování dalšího výzkumu. Naštěstí se v roce 1972 Mirowski seznámil s lékařem a technikem Stephenem Heilmanem, majitelem firmy na zdravotnické vybavení. Ten byl záměrem interní defibrilace nadšen a okamžitě dal Mirowskému a Mowerovi k dispozici své inženýry.

Partnerství vyústilo v konstrukci prototypu tak malého, aby mohl být v roce 1975 kompletně implantován. To už vyvolalo ohlasy převážně příznivé. Mirowski s kolegy prototyp dále zdokonalil a nakonec získal od úřadů souhlas s jeho vyzkoušením. Vzápětí přesvědčil kolegy z univerzitní nemocnice Johnse Hopkinse v Baltimore, kde pak 4. února 1980 jeho defibrilátor úspěšně

ně voperoval člověku. Přístroj vážil necelého čtvrt kila a elektrody se ještě vkládaly otevřeným hrudníkem. Už koncem téhož roku však k jejich zavedení stačila žilní katetrizace.

Ačkoli Mirowského práce byla dlouho zesměšňována, posledních pět let života mu přineslo uznání. Zemřel roku 1990.

U nás byl první defibrilátor voperován koncem října 1984 v pražském IKEMu. Dnes jen v Česku dělá kardianděla strážného desítkám tisíc lidí.

A teď zamýšlení: V roce 1989 u nás vyšel soubor půvabných esejí Lewise Thomase *Myšlenky pozdě v noci* v překladu Miroslava Holuba. Jedna z úvah se jmenuje *Lékařské technologie*. Autor v ní rozlišil tři úrovně „lékařské technologie“ (též „lékařské techniky“). První nazval *netechnologická*. Zařadil sem úkony, kterým se někdy říká *podpůrná terapie*. Míni se tím *prokazovat péči a podávat pomocnou ruku*. To všechno zaměstnává zdravotníky především u lůžka nemocného. Nedocenitelný význam to má při ošetřování pacientů s pokročilým nádorovým onemocněním a při léčení dlouhodobě nemocných.

Druhou úroveň tvoří *poloviční technologie*. Do ní patří transplantace ledvin, srdce a dalších orgánů. Dle Thomase jsou to „technologie ve svém základu vysoce rafinované a současně hluboce primitivní“. Lékaři je budou muset dělat tak dlouho, dokud medicína skutečně neporozumí mechanismům vzniku těch chorob, u nichž se tyto kvazitechnologie používají. Jakkoli jsou velmi drahé, medicína zatím nezná jinou cestu.

Vysoce efektivní, jakož i levné a nenápadné, jsou technologie třetího typu. Proto také nepřitahují média ani popularizátory vědy. Tady jde o *skutečně moderní medicínu*. Několik příkladů: imunizace proti bakteriálním a především virovým infekcím, chemoterapie a antibiotika, hormonální léčba endokrinních poruch a především prevence, prevence, prevence, přiznáme-li jí charakter technologie.

Trvalá kardiostimulace patří do druhé úrovně a navzdory své strmé rostoucí vypslosti trvale demonstruje nebetyčný rozdíl mezi i tou „nejrafinovanější“ technikou a i tím nejjednodušším životem.

František Houdek

Odposlechnuto

Necitlivý zeměpisář, který zkonstatuje, že Zuzanka má nulovou znalost geografie evropských zemí, jí může způsobit trauma a navždy ji odradit od teritoriálních studií. K tomu ovšem slovní hodnocení nežijujeme a taky rodič by tomu nemusel rozumět. Zásadně proto platí, že slovní hodnocení musí být vlídné, vstřícné a motivační. Zuzanka se možná domnívá, že Slovensko je skandinávský sultanát s hlavním městem Vladivostok, ale to ji v žádném případě nečiní nekompetentní v zeměpise. Je totiž zřejmé, že zohlednila chladné klima slovenských velehor, které si velmi správně spojila se severními oblastmi Evropy, a že pozorně sleduje vnitropolitický vývoj u našich sousedů.

Z diskuse o přechodu od známkování ke slovnímu hodnocení.

Vojtěch Libický

● stromech a lidech

Třeštění letitého popularizátora 147

Příběh z minulého Třeštění, volně inspirovaný skutečnou událostí, jistě není žádnou výjimkou, troufnu si dokonce tvrdit, že (nejen) v našich končinách je spíš typický. I proto nemá smysl vozit se po těch několika zpodíllých byrokratech s razítkem, spíš jim poděkovat. Jejich konání totiž připomnělo tři opomíjené, poněvadž nepopulární pravdy.

Pravdu první uvedme úryvkem z knihy Michala Ajvaze *Pasáže*: „Představte si vratký, už dávno neudržovaný most nad propastí v džungli, který se nerozpadne jen díky změti lián a vzdušných kořenů, která jej obrůstá, drží jej pohromadě, a tak mu vlastně umožňují sloužit lidem. Lidé ovšem věří, že chodí po mostě, protože jsou v moci paměti a v moci slov, ale to, co pokládají za most, jsou ve skutečnosti jen ztrouchnivělé a nesouvislé kusy dřeva vpletené do sítě navzájem propletených rostlin, které si žijí vlastním životem.“ Pravda, umělecká nadsázka, ale inspirativní! A skutečnost? Namísto citlivého vpletení nového mostu do oné pomyslné „změti lián a vzdušných kořenů, která jej obrůstá a drží pohromadě“, takže by celá stavba mohla být mnohem subtilnější, levnější, trvanlivější, se starý most i s veškerou zelení strhne a postaví se znovu z betonu a železa... Drasticky, draze. Pokud se vrátíme k našemu příběhu, pak neblahým následkům rekonstrukce sídliště lze celkem úspěšně čelit – žaluziemi, větráky, klimatizací. Ty ovšem nevyrostou samy jako stromy, ty se musejí napřed pracně vyrobit. Což znamená spotřebu materiálů i paliv, tedy tuny oxidu uhličitého do ovzduší navíc, v podstatě další příložením pod kotel klimatické změny. Úplně zbytečně... Naším „devitalizátorům“ se tedy podařil husarský kousek – oni uškodili nejen lidem lokálně a okamžitě, ale i lidstvu globálně a do budoucna.

Shrnuto: *Tupě užitá technika plodí potřebu další techniky*; vede zase jen k ne-přirozenému řešení vzniknuvších následků, tedy k posílení toho, čemu bychom se měli snažit vyhnout. Čímž roztáčí spirálu další a další techniky (materiálů, energie, odpadů). Jak dlouho se takovéhle vytloukání klínu klínem dá opakovat? Přitom s každým takovým vynuceným technickým krokem se ztěžuje cesta zpátky. Naproti tomu *co nejvíc využívat přírodu namísto techniky se mnohonásobně vyplatí*.

I **pravdu druhou** začneme klasikem: „Kdyby dobře činit bylo tak snadno, jako vědět, co bylo by dobře činit, z kapliček staly by se chrámy a z chýší chudých lidí paláce knížecí“, vece jedna z postav Shakespearova *Kupce benátského*.

Ano, o existenci klimatické změny už dnes nikdo přičetný nepochybuje, stejně tak o nutnosti bojovat jak proti jejím okamžitým následkům, tak proti jejímu prohlubování v budoucnosti. Koneckonců i radnice našeho městečka má v programu bod „chránit a rozšiřovat zeleň“... Dokonce i víme, jak na to. Tak proč to nejde? Inu, důvody jsou stále stejné už od vzniku moderního člověka: Setrvačnost, omezenost, pohodlnost, sobectví. A tak sice skoro nikdo nepochybuje o existenci globálního oteplování a navenek podporuje snahu něco s tím dělat, ale jak se ukazuje, málokdo to myslí vážně, a když dojde na věc, skoro nikdo se tím neřídí.

Shrnuto: *Mluvit ještě zdaleka neznamená jednat*. Propast mezi proklamací a činy je hluboká, mnohdy nepřekonatelná. Což ostatně potvrzují dějiny celé naší civilizace. V této souvislosti mi tane na mysli epizoda z Ezopových bajek: Když se kdosi vychloubal, že na (řeckém ostrově) Rhodosu vyskočil tak vysoko, jako nikdy žádný člověk nevyskočil, skeptický posluchač ho vyzval: „Tady je Rhodos, tady skákej!“ Vzpomeňme si na to, až budeme stát před nějakým rozhodnutím, vždyť na svých malých osobních rhodosech stáváme dnes a denně – a až příliš snadno při nich dáváme přednost snadnému před správným...

Fakt, že samo přesvědčení či dokonce dobrá vůle nestačí, je známý od nepaměti. Sklon k prokrastinaci v nás vypěstovala evoluce jako celkově užitečný; většinou se totiž ukázalo, že opomenutý problém časem „vyhnil“ nebo se dokonce vyřešil sám, a tak nemělo cenu plýtvat silami. A pokud přetval, žádná velká katastrofa, míval jen dočasné místní dopady. Naproti tomu nárůst teplot a zmnožování such i povodní není žádný přechodný místní výstřelek, nýbrž zákonitý dlouhodobý celosvětový jev...

Pravda třetí vyplývá z předchozích dvou. Proměna klimatu se projevuje už desítky let a za tu dobu je detailně zmapována i vyhodnocena. Prognózy vycházejí z tvrdých dat, stejně tak na nich postavené návrhy na minimalizaci škod současných i budoucích. Pokud tato nutná opatření naplníme jen zčásti anebo zvolíme postup pomalejší, než je potřeba vzhledem k průběžně rostoucí rychlosti změn, potom i ten technicky nejvyspělejší krok, dokonce i když bere ohled na přírodu, může vzhledem k pohybující se frontě vývoje znamenat v důsledku ústup. I pro tento případ se najde vhodný klasik: „Kdo chvíli stál, již stojí opodál,“ napsal Jan Neruda ve *Zpěvech pátečních*. Vskutku, vzdálenost mezi tím, co je potřeba udělat, a tím, co je uděláno, se s otálením neustále zvyšuje. I *krok vpřed, je-li nedostatečný, znamená couvnoutí*. Obávám se, že takovýto „couvajíc pokrok“ je pro naši dobu typický, na víc se zkrátka aktuálně nezmůžeme. Pokud ale ani v tak vážné situaci nedokážeme věřit vědě a důsledně proměňovat myšlenky v činy, pak – navzdory všemu úžasnému, co jsme v minulosti dokázali – nemáme valnou budoucnost.

František Houdek

Odposlechnuto

Čím je zánik říše blíže, tím hloupější jsou její zákony.

Cicero

V Japonsku se prodá víc plenek pro staré a nemohoucí než pro batolata, v Koreji se prodá víc kočárků pro domácí mazlíčky než těch pro děti; jeden by řekl, že nevzali ten západní kapitalismus a emancipaci za správný konec, ale u nás je to lepší jen o trochu.

Grob

Není nad to, než když generál Bundeswehru komentuje bitvu u Kurska :-).

Matyáš Zrno

Program Pátečníků v roce 2025

Pátečníci - Popularizační sekce Českého klubu skeptiků Sisyfos

Přednášky se konají vždy v pátek od 17:00 na Přírodovědecké fakultě UK v Benátské 2 na Praze 2 (Krajínova posluchárna), případně na youtube streamu **Pátečníci Sisyfos**. Není třeba se registrovat a vstup je zdarma, i když za dobrovolné vstupné nebo drobný peníz na Startovači se nezlobíme. Nejlepší je samozřejmě osobní účast, ale zapnete-li si náš živý stream, můžete klást dotazy pro přednášející v chatu.

Ochutnávka z přednášek, které jsou už na webu

Jiří Hořejší: Stručná historie standardního modelu částicové fyziky

Jan Toman: Evoluce evolvability aneb Proč ještě nevznikl život v počítači?

Leona Šimová: Co nám říká věda o vztahové a sexuální spokojenosti

Kateřina Sam: Kolaps ekosystémů bez predátorů? A jakou roli hrají ptáci

Oldřich Tůma: Co víme a co si pamatujeme: Listopad 1989 po 35 letech

Eva Kundtová Klocová: V co věří nevěříci: sekulární světonázory u nás a ve světě

Romana Šumavská: Fenomén true crime - proč nás fascinuje zlo

Drahomír Suchánek: První křesťané a hledání náboženské identity

- vývoj křesťanství v 1. století a jeho reflexe

Petra Hyklová: Astronomie od Stonehenge k Ptolemaiovi

Petr Janeček: Pohádky mezi orální tradicí a dětskou literaturou

Renata Landgráfová: Odsvětlení policie boha mrtvých: ochranní bohové a démoni v šachtových hrobkách v Abúsíru

Jelena Lenka Příplatová: Proč nevěřím v darwinismus

Jiří Just: Rusko bez iluzí

A 2025

26. února **Jan Havlíček:** Jak se stáváme lidmi? Sociální učení a evoluce kultury

1. dubna **Ján Markoš:** Kriticke myslenie v bláznivej dobe

Další a hlavně rok 2025 na <https://www.patecnici.net/kalendar-akci/>
<https://www.youtube.com/c/P%C3%A1te%C4%8Dn%C3%ADciSisyfos>

NON FICTION

Ivana Karásková

Tajemná řeč genů

Rozhovor s genetikem Eduardem Kejnovským

Ivanu Karáskovou už známe skrze její knihu rozhovorů *O češtině s Karlem Olivou* (vizte *Interkom* 5-6/2023). Jazykověda a genetika spolu zdánlivě mají jen málo společného, tedy pokud si neuvědomíme, že v obou jde o kódování. Máme tedy příležitost zjistit, zda se na fakta o tvrdé vědě dovede ptát stejně jako na záhady naší mateřštiny. A zdá se, že to zvládla, možná jí pomohlo i to, že dotazovaný Eduard Kejnovský je její bratr. Čili mají spolu opravdu hodně společné DNA. :-)

První otázky se týkají samotných základů a terminologie oboru a další pak směřují ke stále hlubšímu pochopení problematiky. Dozvíte se, že my lidé se geneticky takřka nelišíme od šimpanzů. Proč někomu nechutná pivo nebo kapusta? A čím to, že si sourozenci často nebývají vůbec podobní?

Mě zaujala hypotéza o důvodu, proč moderní člověk (*Homo Sapiens*) nakonec převládl nad neandrtálci a denisovany, kteří se z Afriky do Asie a Evropy vydali dlouho před ním, když neandrtálci mohli být i o něco inteligentnější. Mohlo jít o větší schopnost skupinové spolupráce a utváření koalic, neandrtálec možná dojel na svůj individualismus. Ale vzhledem ke vzájemnému křížení nám i tak předali spoustu užitečných genů (asi 3 %), takže to snad nedopadlo tak špatně.

Dojde i na „gen víry“ a potřebu spirituality, možná i to pomohlo převážit miskou vah v boji o přežití.

Dozvíme se, že Češi jsou z genetického hlediska cca třetinou Slované, třetinou Kelti a Germáni a poslední třetinu tvoří směska ostatních etnik zejména ze severu Evropy a Balkánu.

Co je pravdy na tom, že obecně hloupneme? Stanfordský profesor Gerald Crabtree má za to, že lidstvo dosáhlo inteligentního a emočního vrcholu před dvěma tisíci roky a od té doby s rozvojem civilizace upadá.

Asi každého hned napadne, že život ve velkých celcích a ve městech je bezpečnější, a tak nedochází k tak tvrdému přirozenému výběru, ale může jít i o prostou matematiku, lidé méně vzdělání mají obvykle více dětí. Takže se přirozeně průměr snižuje. Tomu by napovídalo i prosté pozorování zpovídáného jakožto vysokoškolského učitele, že vědomosti a snad i inteligentní průměr jeho studentů dlouhodobě spíše klesá. Ale za to může spíše politika ministerstva školství než genetika.

Dojde i na dnes citlivou otázku rasizmu, a je smutné, že je potřeba zdůrazňovat, že rasizmus spočívá v nerovnoprávnosti ras a ne ve studiu rasových rozdílů a specifik.

ZR
Ivana Karásková: *Tajemná řeč genů*, Triton, 2024, 256 str., 399 Kč

